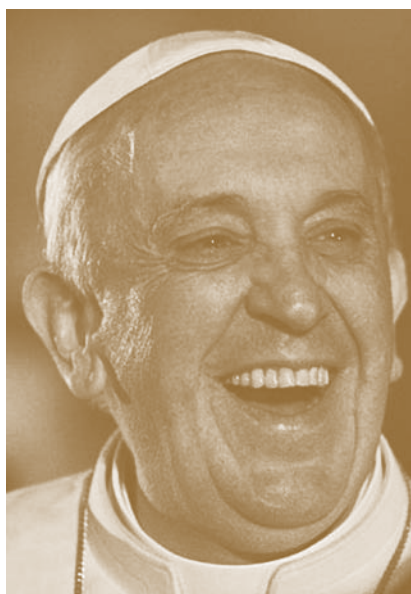

Habemus papam et conventus generalis máme (opět) papeže a (opět) valnou hromadu

papežský. Je to jeho pohled na úlohu církve a na úkoly (tehdy ještě budoucího) papeže, který přednesl na generální kongregaci kardinálského sboru předcházející vlastnímu konkláve. Dalo by se říci, že je to jeho vlastní „volební program“. Text jeho vystoupení přineslo italské vydání vatikánského deníku L'Osservatore Romano 28. března 2013 a uvádíme jej v překladu Milana Glasera tak, jak jej uveřejnil web České redakce Vatikánského rozhlasu:

Byla tu zmíněna evangelizace. Ta je důvodem existence církve. „Evangelizace přináší něžnou a útěšnou radost“ (Pavel VI.). Sám Ježíš Kristus nás k ní vybízí zevnitř.

1. Evangelizace v sobě zahrnuje apoštolský zápal. Evangelizace v církvi implikuje odhodlání (parresia) vycházet ze sebe. Církev je povolána vycházet ze sebe a jít na periferie, nejenom zeměpisné, ale také existenciální: na periferie hříchu, bolesti, nespravedlnosti, náboženské nevědomosti a lhostejnosti, na periferie myšlení a vůbec na periferie jakékoli bídy.

2. Pokud církev nevychází ze sebe, aby evangelizovala, začíná se vztahovat sama k sobě a roznemůže se (jako obraz se tu nabízí shrbená žena z evangelia).

V minulém čísle časopisu jsme se poměrně neznámým textem Benedikta XVI. o roli krásy a myšlení v církvi rozloučili s pontifikátem minulým, v tomto čísle bychom se tedy měli přivítat s pontifikátem začínajícím.

Když jsem hledal mezi dosud nečetnými texty otce Bergoglia nějaký, který by bylo lze vztáhnout na oblast našeho zájmu – duchovní a liturgickou hudbu – našel jsem jeden, a to těsně před-

VALNÁ HROMADA

Výbor SDH svolává valnou hromadu Společnosti pro duchovní hudbu na středu 8. května 2013 od 10 hodin v multifunkčním sále Městské části Praha 1, Újezd 26, Praha 1 - Malá Strana.

Program:

- Zpráva o činnosti
- Zpráva o hospodaření
- Volba předsedy a výboru SDH
- Různé.

Sledujte, prosím další informace a upřesnění na stránkách www.sdh.cz

Nešvary, které v průběhu času postihují církevní instituce, koření ve vztahování se k sobě, v jakémśi teologickém narcismu. Ve Zjevení Ježíš praví, že stojí na prahu a klepe. Text zřetelně odkazuje na fakt, že Pán stojí přede dveřmi a chce vejít... Někdy však myslím, že Ježíš klepe zevnitř, abychom jej nechali vyjít ven. Církev, která se vztahuje sama k sobě, si nárokuje držet Ježíše Krista v sobě a nenechává jej vyjít.

3. Pokud se církev vztahuje sama k sobě, pak nevědomky začíná mít za to, že má svoje vlastní světlo, přestává být mysterium lunae a dává prostor velmi závažnému zlu, kterým je spiritualita světskosti (podle De Lubaca je to největší zlo, které může církev postihnout), totiž vzájemné oslavování jedněch druhými. Jednoduše řečeno, existují dva obrazy církve. Církev evangelizující, která vychází ze sebe, církev, která Dei Verbum religione audiens et fidenter proclamans (která Božímu Slovu zbožně naslouchá a spolehlivě je hlásá) anebo zesvětštělá církev, která žije v sobě, ze sebe a pro sebe. Toto musí inspirovat možné změny a reformy, které je třeba uskutečnit pro spásu duší.

4. Pokud jde o budoucího papeže, myslím na muže, který by prostřednictvím kontemplace Ježíše Krista a adorace Ježíše Krista pomohl církvi vycházet ze sebe na existenciální periferie a pomohl jí být plodnou matkou, která žije „ze sladké a útěšné radosti z evangelizace“.

Zkusme si tento Františkův volební program prohlédnout z hlediska našeho předmětu zájmu a porovnat s koncepcí činnosti Společnosti pro duchovní hudbu, která byla zveřejněna v prvním čísle Psalteria v roce 2011 a kterou jsme posléze přijali na valné hromadě na jaře téhož roku.

Církev je povolána vycházet ze sebe a jít na periferie, nejenom zeměpisné, ale také existenciální: na periferie hříchu, bolesti, nespravedlnosti, náboženské nevědomosti a lhostejnosti, na periferie myšlení a vůbec na periferie jakékoli bíd. Domnívám se, že periferie jakékoli bíd můžeme směle vztáhnout i na periferie kulturní nekultivovanosti. Z periferií se nás týkají dvě – náboženské nevědomosti a lhostejnosti a kulturní nekultivovanosti. Tyto dva periferní směry dávají kombinaci tří periferní oblasti – kulturně kultivovanou, avšak nábožensky nevědomou a lhostejnou (z hlediska církve oblast pro působení SDH ad extra), nábožensky informovanou a angažovanou, avšak kulturně nekultivovanou (z hlediska církve oblast pro působení SDH ad intra) a potom periferii nábožensky nevědomou, lhostejnou a zároveň kulturně nekultivovanou, na kterou jsme byli nuceni z hlediska omezených sil a prostředků zatím rezignovat.

Porovnejme s koncepcí SDH:

Úkolem SDH je upevňovat a posilovat pozitivní korelaci mezi církví a kulturností v hudební oblasti.

Tato korelace je podporována vším, co má zřetelnou spojitost s církví i kulturností a co zároveň dopadne dobře a nedělá ostudu.

Tato korelace je podlamována vším,

- co má spojitost s církví, mohlo by být

kulturně kultivované, ale není

- co má spojitost s kultivovanou kulturou, mohlo či mělo by mít spojitost s církví, ale nemá
- co má spojitost s církví i kulturou, ale alespoň jednomu z nich dělá ostudu.

Protože ne každý z čtenářů má číslo 2011/1 k dispozici, dovolím si ještě připomenout alespoň naše tehdy schválené „cílové skupiny“ a úkoly, které jsme si tehdy vytyčili:

1. Praktikující křesťané

- a) ti, kteří již kultivovanou kulturu v církvi oceňují, přijímají, vytvářejí
 - i) těm je třeba napomáhat k osobnímu růstu v těchto znalostech a dovednostech, aby jimi tvořené a zprostředkované artefakty byly na co nejlepší úrovni a pověst kultury nediskreditovaly, ale naopak mohly oslovovat dosud méně kultivované
 - ii) pomáhat pro ně vytvořit v církvi prostředí, ve kterém bude jejich snaha přijímána
 - iii) posilovat vědomí, že kult a kultivovaná kultura nejsou nezávislé oddělené oblasti
- b) ti, kteří kultivovanou kulturu v církvi zatím nepřijímají
 - i) těm, kteří oceňují tuto oblast mimo církev, ale jsou toho názoru, že v církvi nemá co dělat, vysvětlovat jejich omyl a předvádět dobré příklady opaku
 - ii) těm, kteří bohatému jazyku kultury dosud nerozumějí, ukazovat možnosti obohacení života kulturními artefakty jako způsob poznávání světa a formy komunikace
 - iii) těm, kteří odrůstají z věku adekvátního pro pěstování tzv. „kultury mladých“ ukazovat, že zvěst Evangelia není s „kulturou mladých“ neoddelitelně spjata a pomáhat k tomu, aby odložení dosavadní věkem podmíněné kulturní sounáležitosti nebylo spojeno s odložením víry.
- c) ti, kteří by sice kultivovanou kulturu v církvi rádi přijímali a dělali, kteří si však nevěří, cítí se toho neschopni či osamělí. Těm je nutno pomáhat, dodávat odvahy a ukazovat pozitivní příklady, že to jde. Pomoc v jejich odborném růstu má smysl až po prolomení jejich malověrnosti.

2. Částečně se identifikující s církví, nepraktikující

- a) těm, kteří kultivovanou kulturu oceňují, přijímají, vytvářejí,
 - i) ukazovat, že církev není prostředím pro kulturu nepřátelské, vtahovat je do církevních kulturních aktivit, a tím posilovat jejich identifikaci s církví a začlenit je do společenství kulturnost v církvi

pěstujících. Tak budou otevření pro pastorační působení církve (vystavení pastoračnímu působení církve).

3. Kultivovaní lidé stojící zcela mimo církev či zaujímající k ní značně kritické postoje. U těch je třeba snažit se o odstranění předsudků o církvi jako instituci (dnes již) nekulturní a nekultivované. Službou vůči nim je rovněž to, že se pokusíme bojovat proti jevům, které zdánlivě dávají jejich předsudkům v této oblasti racionální základ. Vůči této cílové skupině máme tedy mít preevangelizační úlohu.

Kromě vycházení na periferie obsahuje tedy náš program přípravu a formaci těch, kteří na periferie jménem církve i naším vycházejí.

Je fakt, že papež František hovoří o přinášení Ježíše Krista, ale to nám jakožto občanskému sdružení nepřislouší, hovoříme o souvislosti s církví, nicméně chováme naději, že obsahově se to od sebe nemusí zásadně lišit.

Svatý otec František dále připomíná nebezpečí, kdy dochází ke vzájemnému oslavování jedněch druhými a které nazývá spiritualitou světskosti. Tohle nebezpečí nám, zdá se, opravdu nehrozí. Církev naší práci nikdy neoslavovala, my jsme k té práci její povětšinou také spíše kritičtí a práce naše vlastní se úspěšně řídí evangelijní radou „ať neví levice, co dělá pravice“.

Karneval skončil – rčení připisované v médiích papeži Františkovi – podle zasvěcených vatikánských kruhů papež neproněsl. Hudební program jeho inaugurační mše nebyl ani populistický, ani populární, ale na nejvyšší úrovni, která byla k dispozici, a počítal s přiměřenou účastí lidu Božího. I proto se mi zdá, že ani na cílech, které si na minulé valné hromadě před sebe Společnost pro duchovní hudbu položila, není třeba ve světle Františkova programu nic podstatného měnit. Nové vedení SDH, které vzejde z nadcházející valné hromady, si ale bude muset znovu položit otázku, jakými prostředky takových cílů dosahovat. A i když se říká, že daleko důležitější než správné odpovědi jsou správné otázky, bude si muset nový výbor otázku nejen položit, ale také zodpovědět a odpověď posléze uvést do praxe, v čemž mu budu držet všechny palce, které mám k dispozici.

Jiří Kub

OBSAH**Bylo, je a bude**

Jiří Melcelius, <i>L. Horký</i>	4
Evropský festival duchovní hudby „Šumava-Bayerischer Wald“ posedmnácté, <i>V. Aschenbrenner</i>	5
Poutní mše ve Skokách.....	5
Špalíček – digitální knihovna kramářských tisků	
Knihovny Národního muzea, <i>I. Bydžovská</i>	6
Písnička jako archivní dokument, <i>J. Hůla</i>	8
Hymnus Ave, maris stella, <i>-jš-</i>	9
Sbor Ichthys Litoměřice a kapela Nadosah, <i>J. Štogrová</i>	10
Velehrad 2013, <i>F. Macek</i>	12
Nové vydání Vexilla Regis	12
Plzeňský varhanní festival 2013, <i>P. Blažek</i>	13
Letní škola duchovní hudby Convivium.....	14
Stalo se a stane, <i>P. Svoboda</i>	15
Tradiční slavnost „Audience u císaře Karla I.“.....	15
Otevřená zahrada	15
Varhanní rendez-vous, <i>P. Marek</i>	16
Pamatuj!, <i>M. Šlechta</i>	16

Úvahy

Habemus papam et conventus generalis, <i>J. Kub</i>	1
Nevhodné varhaníkovno hraní, <i>M. Vilím</i>	15

Recenze

Liturgický prostor bez hudby?, <i>J. Štogr</i>	11
Nad knížkou Teorie hudby ve středověku, <i>E. Kindler</i>	12

Z redakční pošty

Dokument ČBK o rytmické hudbě při liturgii, <i>J. Balík</i>	14
--	----

Vážení a milí čtenáři,

Jak jste si již určitě všimli, máme nového papeže. Jeho raketový nástup do úřadu byl probírán již ze všech možných i nemožných stran, pokud vím, z hlediska duchovní hudby a zejména pak z hlediska toho, čím by se měla zabývat Společnost pro duchovní hudbu, však, pokud vím, dosud ne. Pokusil jsem se tedy vyplnit tuto zřetelnou mezeru ve fresce nerůznějších hodnocení a komentářů. Komu by se tento pohled nelíbil, nechť neláme hůl nad SDH, neboť je to pohled můj. A pokud dodá pohled na tento specifický aspekt Františkova pontifikátu někdo jiný, rádi s ním čtenáře rovněž seznámíme.

Jak jste si již určitě všimli, čeká nás 8. května valná hromada Společnosti pro duchovní hudbu, na kterou vás všechny srdečně zvou. Bude důležitá. Završujeme přibližně desetiletou periodu naší činnosti, ve které se Společnosti podařilo poměrně dost, a čeká nás hledání toho, jak dál. Každá naše valná hromada je i volební, proto vyzývám všechny členy, kteří by chtěli ve výboru SDH pracovat a nabízet touto formou své schopnosti širšímu okruhu konzumentů, než snad dosud činili, aby neváhali a napsali na mou adresu kub@sdh.cz a zaslali několik vět o sobě a o tom, co by chtěli v SDH dělat. Tyto volební miniprogramy budeme zveřejňovat na našich korporativních stránkách www.sdh.cz, aby se s nimi mohli členové – voliči seznámit již před valnou hromadou.

Když už jsem začal výzvami, v čísle je jich ještě několik. František Macek zve zpěváky ke spolupráci na cyrilometodějských oslavách na Velehradě. Tato výzva je určena zejména zpěvákům z Čech, neboť nábor již probíhá. P. Jenda Balík jménem Sekce pro mládež shání odborníky – dobrovolníky na práci nad Dokumentem ČBK o rytmické hudbě. Je na vás, kdo mu spolupráci nabídnete, avšak učinite to neprodleně. A konečně Convivium. Je letos sice „malé“, ale s několika novinkami a zase nemusí být malé tolik.

Donesly se mi nějaké vaše obavy z toho, že na letošním Conviviu budu vystupovat v roli kuchaře. Dovolte, abych vás ujistil, že obavy jsou zcela neodůvodněné. Nebude to guláš sedmkrát jinak, strava bude pestrá, chutná a výživná. Podle Orbis Pictus jsou přece convivium česky „hody“.

Toto číslo Psalteria se jinak věnuje hodně recenzím.

Některé jsou pochvalné, jiné spíše kritické, ale tak to v životě chodí. Recenze knihy „Teorie hudby ve středověku“ z pera Evžena Kindlera byla dokonce tak dlouhá, že jsme ji museli radikálně pokrátit. Celý její text spolu s obsahem ročníku 2012, o který jsme vás omylem ošidili v posledním loňském čísle však najdete ve zvláštním internetovém dodatku tohoto čísla na stránkách zpravodaj.sdh.cz.

Na závěr tohoto úvodu bych se s vámi chtěl z tohoto místa, tj. místa editoria, rozloučit. Už jsem jich napsal příliš mnoho. Proto jsme se s mou dosavadní výkonnou redaktorkou Jarmilou, která v posledních letech byla při redakční práci a vytváření profilu časopisu mým partnerem minimálně rovnocenným, dohodli, že přepřáhne. Ona bude šéfredaktorkou a já pro změnu jejím redaktorem výkonným. Pokud tedy valná hromada i přepřáhnutí dopadne dobře, pozdraví vás z tohoto místa v dalším čísle již ona.

Díky za veškerou vaši pozornost

Jiří Kub

PSALTERIUM, zpravodaj pro duchovní hudbu
Ročník 7, č. 2/2013
Vychází 6x ročně, vydává Psalterium s. r. o., Kolejní 4, 160 00 Praha 6
IČ 26448203, tel. 220 181 295, psalterium@sdh.cz
<http://zpravodaj.sdh.cz>, <http://blog.sdh.cz>
Šéfredaktor: Jiří Kub
Redakční rada: Jaroslav Eliáš, Milena Holomková, Evžen Kindler, Libor Mathauser, Rastislav Podpera, Tomáš Slavický
Výkonný redaktor: Jarmila Štogrová
Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková
Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774

Jiří Melcelius

V březnu jsme si připoměli výročí významného českého barokního skladatele, hudebníka a regenschoriho Jiřího Melcelia (jeho jméno bylo psáno též v mnoha německých nebo latinských variantách (Georg či Georgius Meltzelius, Möltzelius, Melzel, Mältzel, Möltzel, Meltzl, Melcl). V Čechách patřil ve své době k nejvýznamnějším skladatelům, jeho jméno i dílo však bylo postupem času zapomenuto, a to přesto, že jeho současníci a bezprostředně následující autoři o něm psali např.: „Velmi vynikal v umění harmonie, a v základech hudebních byl vynikající, virtuosní skladatel, bezpochyby první ve své době, takže dvorští kapelníci si velmi považovali jeho kanonických nešpor a mešní hudby. Toto jsou ve stručném souhrnu chvály tohoto nejenom skvělého hudebníka, ale také skvělého člena řádu a kněze.“ (Konstantin Czerný: *Serie Canonorum Praemonstratensium, qui ab Anno 1586. in Monte Sion Pragensi, vulgo Strahow usque ad Ann. 1720 vixerunt*)

BIOGRAFIE

Jiří Melcelius se narodil roku 1624 v Horšovském Týnu (něm. Bischofsteinitz). Byl členem premonstrátského řádu na Strahově. O jeho dětství a mládí není nic známo, o jeho teologické přípravě a následném vysvěcení nejsou žádné spolehlivé informace. Neví se ani, kde získal hudební vzdělání.

V letech 1663-1669 vedl Jiří Melcelius v kostele sv. Benedikta na Starém Městě pražském chrámovou hudbu. V čase jeho hudebního působení zde byly umístěny varhany a byly obstarány další nástroje a také skladby v moderním figurálním stylu. Pro zdejší chrámovou hudbu pravděpodobně také napsal většinu svých skladeb.

Po opuštění místa regenschoriho u sv. Benedikta působil Jiří Melcelius ve funkci kaplana v Toužimi, Žatci a Milevsku. Nejpozději roku 1680 žil už pravděpodobně opět ve svém klášteře na Strahově, kde také 31. března 1693 ve věku 69 let zemřel.

DÍLO

Ve své době byl Jiří Melcelius počítán k nejlepším hudebníkům, proslul však také jako skladatel. Jeho skladby byly v jeho době považovány v Čechách za vzory svého žánru. Jsou psány většinou pro velké vokální a instrumentální obsazení, často používá kromě smyčců také obligátní trombony a clariny. Jeho hudba je charakterizována bohatou harmonií a střídáním úseků komponovaných pomocí imitační techniky s homofonními částmi. Polyfonní části skladeb ukazují Melcelia jako skutečného mistra kontrapunktu.

Jméno Jiřího Melcelia je sice hojně zastoupeno v dobových inventářích, např. v Českém Krumlově, Tovačově, Oseku a Třebenicích, žádná jeho skladba se ale v místních archivech nedochovala. Jeho

tvorba byla až do roku 1927 neznámá. Teprve v tomto roce římskokatolický kněz, historik, archivář a knihovník kroměřížského zámku Antonín Breitenbacher při uspořádávání liechtensteinské hudební sbírky nalezl mimo jiné také dvanáct Melceliových kompozic.

Veškerá dochovaná hudba Jiřího Melcelia je duchovního charakteru. Kromě jedné skladby uložené v benediktinském klášteře Kremsmünster v Rakousku (*Missa canonica* a 17) jsou všechny Melceliovy skladby dochovány v hudebním archivu na zámku Kroměříž v tzv. liechtensteinské sbírce. Opisy jeho skladeb pořídil pro kapelu biskupa Karla Liechtensteina-Castelcorno její tehdejší kapelník Pavel Josef Vejvanovský. Jsou zde dochovány tyto skladby: *Missa S. Godefridi*, *Missa diversi toni* a 16, *Missa absque Nomine*, *Missa a 15 Variabilis*, *Missa con una Tromba*, *Missa Melcelii ab 8 Quid speramus*, *Missa a 15 Currens*, *Vesperae canonicae a 16*, *Vesperae canonicae minores de Beatissima Virgine Maria*, *Motetum de S. Martyre seu Confessore*, *Te Deum laudamus*, *Requiem aeternam dona eis Domine*.

PROJEKT

Jiří Melcelius byl ve své době velmi ceněným hudebníkem a skladatelem, ale dnes je jeho osobnost, stejně jako jeho dílo, téměř neznáma. Tento projekt je příspěvkem k znovuuvvedení této velké české skladatelské osobnosti do odborného i širšího povědomí.

Projekt vznikl v návaznosti na bakalářskou práci Ladislava Horkého, která byla realizována na Akademii staré hudby brněnské Masarykovy univerzity. Obsahem práce bylo jednak shromáždění

informací týkajících se skladatelova života a díla, jednak spartace a vytvoření kritické edice jeho skladby *Missa absque Nomine* z kroměřížského hudebního archivu. Ze dvanácti skladeb, které se v hudebním archivu Arcidiecézního muzea v Kroměříži dochovaly, byla proto pro spartaci zvolena právě *Missa absque Nomine*, která díky svému obsazení - CATB, dvojce housle, dvě violy a basso continuo - nabízí reálnou

Novodobá premiéra v České Skalici

možnost uvést (a uvádět), ať už koncertně, nebo nejlépe přímo v rámci liturgie, tuto skladbu opět v život a zprostředkovat tak veřejnosti (aktivním hudebníkům a posluchačům) kontakt se skladatelovou osobností.

V rámci tohoto neziskového a nekomerčního projektu byla vytvořena webová prezentace na adrese <http://melcelius.wz.cz>, která informuje o skladateli a nabízí k volnému šíření partituru skladby. V návaznosti na spartaci byl vytvořen vokálně-instrumentální ansámbl, který skladbu nacvičil a uvede ji v život hned několika provedeními. Některá z těchto provedení budou zaznamenána a nahrávky budou umístěny na těchto webových stránkách.

CONSORTIO MELCELII

je společenství muzikantů - zpěváků a instrumentalistů - z královéhradeckého regionu, kteří se sešli, aby společně zrealizovali Melceliovu skladbu *Missa absque Nomine* a další skladby z pera Jiřího Melcelia. Další společnou prací po úspěšném uvedení mše *absque Nomine* je nastudování Melceliových nešpor *Vesperae Canonicae Minores De Beatissima Virgine Maria*. Jejich slavnostní novodobá premiéra bude 14. září 2013 v České Skalici.

Dá-li čas a prostor, pak hostem Consortia Melcelii je odborník na starou hudbu, zpěvák a také konzultant při přípravách mše Michael Pospíšil.

V případě Vašeho zájmu o provedení barokní mše ve vašem kostele či koncertním sále neváhejte napsat na adresu melcelius@gmail.com.

Ladislav Horký

Evropský festival duchovní hudby „Šumava-Bayerischer Wald“ posedmnácté

Již tradičně se na přelomu května a června koná v pohraničním regionu Šumava-Bavorský les Evropský festival duchovní hudby „Šumava-Bayerischer Wald“. Od 8. května do 2. června proběhnou v kostelích na obou stranách hranice desítky koncertů a festivalových bohoslužeb, během nichž vystoupí sbory z Čech, Bavorska a Maďarska. O tom, že si tento projekt našel mezi kulturními událostmi nejen tohoto regionu své stálé místo, svědčí zájem jednotlivých lokalit o festivalová vystoupení stejně jako stabilně vysoký počet festivalových účastníků. Tradice festivalu stále více oslovuje také bavorské sousedy a tento hudebně kulturní projekt se tak stává stále silnějším hudebním poutem mezi oběma pohraničními regiony a jejich sborovými tělesy.

Zatímco v loňském roce se hlavní festivalová dramaturgie zaměřila na soudobou (nejen) regionální duchovní tvorbu, letošní ročník festivalu se bude odvíjet ve znamení oslav nepomucenského jubilea. Není pochyb, že právě region jihozápadních Čech a přilehlého Bavorska je pro hudební oslavy sv. Jana Nepomuckého velmi příhodný. Tento nepomucký rodák sblížoval zejména v 18. století Evropu a celý svět a v rámci festivalového regionu pak zejména český a německý živel a zároveň účta k němu byla a je trvalou uměleckou a hudební inspirací. Nepomucenské tématice bude věnován již zahajovací koncert festivalu konaný 10. května tradičně v dolnobavorském Plattlingu. Liturgický vrchol festivalu pak proběhne přímo na svátek tohoto světce 16. května v plzeňském kostele sv. Jana Nepomuckého na Chodském náměstí, kdy nepomucenské skladby umocní slavnostní mešní liturgii. Repertoár věnovaný tomuto světcovi také zazní o závěrečném festivalovém koncertu 1. června v Klatovech a následně 2. června v Boru u Tachova.

Během těchto festivalových vystoupení budou provedeny skladby reprezentující nepomucenskou úctu 18. století vycházející především z jihozápadočeského regionu. Repertoár těchto festivalových vystoupení se však nevyčerpá pouze adorováním minulých dob. Festival totiž zároveň oslovil některé současné regionální autory a vyzval je ke kompozici současných duchovních skladeb vážících se ke sv. Janu Nepomuckému.

Návštěvníci výše uvedených festivalových koncertů tak mohou vyslechnout poměrně pestrý program vycházející z úcty k patronu všech vod. Z klatovské-

ho hudebního archivu zde zazní *Litaniae de Sancto Ioanne Nepomuceno* od skladatele 2. poloviny 18. století Vojtěcha Manschingera, zároveň zde nemůže chybět velkolepý *Chvalozpěv ke sv. Janu Nepomuckému* z roku 1802 od rožmitálského kantora Jakuba Jana Ryby inspirovaný jeho pobytem v Nepomuku a zdejšími velkolepými oslavami. Barokní nepomucenskou pompu dokreslí „importovaná“ *Missa Sancti Ioannis Nepomuceni* Johanna Michaela Breunicha/Breuniga (1699 - 1755), nástupce J. D. Zelenky v drážďanském dvorním kostele. Jedná se však o import zcela autentický, neboť rukopisná předloha byla vzata z mělnického chrámového archivu, kam se kompozice dostala ještě v 18. století.

Soudobou tvorbu bude na festivalových koncertech zastupovat železnorudský skladatel Martin Červenka svým sborovým cyklem zhudebnujícím české i latinské nepomucenské modlitby. Velmi zajímavý kompoziční počín pak pro festival připravil varhaník a regenschori v dolnobavorském Plattlingu Stefan Trenner. Jeho *Missa St. Nepomuceni*, kterou autor věnoval Kolegiu pro duchovní hudbu jako hlavnímu organizátoru festivalu, je vrcholem nepomucenské symboliky. Trenner ji chápe zcela v dobových, tedy barokních intencích. Centrálním tématem se mu stává nepomucenské motto TACUI a číslice 5 znázorňující počet hvězd kolem světcovy hlavy stejně jako počet písmen výše uvedeného latinského slova

a konečků i počet částí zhudebněného mešního cyklu. Do něj umísťuje Trenner všech dvanáct pentatonických škál. V této souvislosti je přirozené, že mše je psána pro pět sborových hlasů. Oba cykly zažijí v rámci festivalu svoji světovou premiéru.

Bližší informace o festivalových lokalitách, termínech i zúčastněných tělesech naleznete na webových stránkách festivalu www.fdh.sumavanet.cz.

Vít Aschenbrenner

POUTNÍ MŠE VE SKOKÁCH

Ve středu 1. května proběhne tradiční májová pouť - Českoněmecká pouť porozumění na poutním místě Skoky u Žlutic (Maria Stock) v kostele Navštívení Panny Marie.

Procesi začne v 10:00, vlastní poutní mše svatá, celebrowaná Mons. Františkem Radkovským, biskupem plzeňským v 11 hodin.

Během bohoslužby zazní *Missa brevis* a *moll F. X. Brixio* v podání klatovského Kolegia pro duchovní hudbu.

Stejný soubor pak nabídne poutníkům a posluchačům ve 14:00 koncert sestavený z děl barokních mistrů.

Špalíček – digitální knihovna kramářských tisků

Knihovny Národního muzea

Co je Špalíček? Internetová knihovna, ve které najdete digitální kopie tisků ze 17. - 19. století. Umožňuje prohlížení a prohledávat téměř 4000 drobných tisků a špalíčků – podomácku vázaných knížek kramářských písní, modliteb a dalších tisků.

KRAMÁŘSKÉ TISKY JAKO PRAMEN A ZDROJ

Kramářské tisky jsou zajímavým pramenem pro zkoumání různých aspektů kultury v 17. – 19. století z historického, etnologického či literárního hlediska, a také jako doplňující materiál k výuce dějepisu a literatury. Kromě zpřístupnění digitálních obrazů samotných tisků umožní digitální knihovna podrobné vyhledávání tisků z více hledisek včetně odkazů na obsah tisků (věcný rejstřík, rejstříky míst a osob, tematické rozřazení...). Digitální knihovna kramářských tisků je výsledkem grantového projektu Vědy a výzkumu MK ČR Vytvoření otevřeného badatelského prostředí pro kramářské tisky. Základem knihovny je sbírka kramářských tisků oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea, která je nejrozsáhlejší sbírkou tohoto typu literatury v Čechách. V rámci projektu bylo digitalizováno 3783 jednotlivých tisků a jejich konvolutů, především kramářských písní. Do budoucna by se měla databáze nadále rozšiřovat o další tisky nejen z fondů Národního muzea. Databáze je dostupná na adrese www.spalicek.net

PROJEKT DIGITALIZACE KRAMÁŘSKÝCH TISKŮ

Projekt poskytuje zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti nejen on-line katalog s širokými možnostmi vyhledávání, ale v první řadě přístup k materiálům samotným, tedy k digitálním obrazům dokumentů v kvalitě, která umožní jejich prohlížení a studium přímo na obrazovce počítače. Obrazy pro zveřejnění jsou uloženy ve formátu JPEG, rozlišení obrazů archivní kvality se pohybuje kolem 400 DPI, pro digitální knihovnu jsou potom určeny obrazy v kvalitě 160 DPI, což je dostatečná kvalita pro pohodlné prohlížení na obrazovce počítače a zároveň není příliš náročná na objem přenesených a ukládaných dat.

V digitální knihovně budou zpřístupněny obrazy celých tisků, které zájemcům o studium či pro prosté seznámení se s žánrem kramářské lite-

ratury zprostředkují kromě vlastních textů písní i informaci o celkovém stavu a vzhledu předmětu.

Mimo usnadnění cesty k zajímavému literárnímu a historickému prameni, kterým kramářské tisky jsou, umožní tento způsob zpřístupnění sbírkových předmětů lepší ochranu samotných dokumentů, které nebude třeba fyzicky půjčovat zájemcům o jejich studium. Mnohé z tisků jsou ve špatném stavu v důsledku často špatného uložení v minulosti, uží-

Špalíček je určen pro každého, koho zajímá, jak žili a čím se bavili jeho prapradědové a prababičky, pro ty, kdo hledají netradiční zábavu, poučení a inspiraci pro vlastní tvorbu. Kramářské tisky nebyly určeny pro tichou zábavu v koutku, ale ke zpívání a vyprávění.

váním majiteli a v neposlední řadě proto, že jsou, jakožto levné tiskoviny, tištěny na méně kvalitním papíře.

Tisky z druhé poloviny 19. století, kdy se začal používat strojový dřevitý papír, navíc značně trpí následky kyselosti papíru, který žloutne, křehne a láme se.

PRO BADATELE I ŠIRŠÍ VEŘEJNOST

Co ale knihovna skutečně přinese svým potenciálním čtenářům? Koho by měla a mohla oslovit? Jako pramen poslouží badatelům především humanitních oborů – jazykovědy, literární vědy, hudební vědy, ale také historikům a etnologům nebo kulturním antropologům. Doufáme ovšem, že bude přínosem i pro širší veřejnost, pro ty, kteří hledají netradiční zábavu, poučení nebo inspiraci pro vlastní tvorbu. Velký potenciál má také pro pedagogy jako netradiční materiál pro výuku společenských věd. Samozřejmě jsme mysleli i na kolegy knihovníky, kterým jsme chtěli poskytnout pomůcku při práci s obdobnými fondy v jiných institucích.

Výběr materiálu pro budoucí digitální databázi z rozsáhlého fondu kramářských tisků KNM, který obsahuje více než 35 tisíc zpracovaných a 15 tisíc nezpracovaných sbírkových předmětů, se ukázal jako nesnadný oříšek. V databázi se po dokončení projektu objeví 40 tisíc jednotlivých obrazů, což je celkem 3 783 jednotlivých tisků a konvolutů. Ač to rozhodně není malé číslo, v poměru k celkovému rozsahu sbírky se jedná o poměrně

malou část fondu. Kurátoři sbírky, kteří projekt zpracovávají, se přesto snažili o co největší výpovědní hodnotu jak po stránce tematické, tak z časového hlediska, a chtěli ukázat způsob, jakým byly jednotlivé texty šířeny a vydávány. Digitální knihovna by tak měla alespoň částečně reprezentovat skutečný poměr jednotlivých typů a témat.

Tento záměr se podařilo poměrně dobře dodržet v případě žánru kramářské písně, na kterou byl kladen důraz i při tvorbě sbírky kramářských tisků v oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea. Ostatní žánrové celky (prozaické kramářské tisky, modlitby, pobožnosti, litanie a modernější žánr kupletu) jsou obsaženy spíše okrajově. Jde o prozaické kramářské tisky, modlitby, pobožnosti, litanie a modernější, na tradici kramářské písně navazující žánr kupletu.

KRAMÁŘSKÉ TISKY - NÁBOŽENSKÉ I SVĚTSKÉ

Náhled na tento zvláštní žánr, nebo spíše skupinu dílčích žánrů tzv. pololidové literatury doznal za posledních více než sto let značných změn.

Jedná se o okrajovou literaturu, která se již v průběhu 16. století začala vyvíjet na jedné straně ze zpravodajské letákové literatury, na straně druhé potom úzce souvisela s kancionálovou písňovou tvorbou, tedy s duchovní písní a s legendistickou tvorbou. K těmto dvěma proudům v rámci kramářské literatury se postupem doby stále výrazněji přidával prvek zábavy, zatímco s rozšířením novin postupně oslabovala zpravodajská funkce. V českém prostředí byly kramářské tisky též médiem pro šíření lyrických písní (především s milostnou tematikou), vojenských písní (často založených na lidové písňové poezii) a také písní se společenskými náměty.

Z dnešního hlediska jsou kramářské tisky zajímavým literárním dokladem doby svého vzniku, které nám dávají nahlédnout do myšlenkového světa svých autorů, čtenářů a posluchačů, do každodenního života širokých vrstev obyvatelstva a jejich náhledu na dobové události, které jinak můžeme nahlížet většinou pouze zprostředkovaně očima příslušníků vzdělanějších vrstev, kteří spíše mohli zanechat nějaké svědectví. Samozřejmě, nemáme před sebou jednolitou ukázkou „lidové kultury“, spíše celou škálu témat a jevů, které se proměňují v prostoru i čase. (Rovněž celou řadu autorů, kteří ke svému publiku přistupovali s různým záměrem, od prosté zábavy až po snahu o vzdělání a kultivaci recipientů kramářské produkce).

Kramářská produkce stála na pomezí mezi lidovou slovesnou a písňovou kulturou a umělou literaturou – nejdříve hrála roli prostředníka kulturní výměny mezi oběma typy literatury. Jako žánr byla především záležitostí komerční a řídila se poptávkou. Autoři se snažili vyjít vstříc požadavkům svého publika. Oproti klasické literatuře měli autoři a distributoři tisků mnohem bezprostřednější kontakt s publikem.

Různorodou produkci spojuje především společné publikum, formální znaky a z velké části způsob distribuce. Bez ohledu na dílčí žánr byly pro své prodávče (případně zpěváky) kramářské tisky v první řadě zdrojem obživy. Prodávaly se na náboženských poutích, trzích a po domech, ale i v kamenných obchodech nebo přímo u tiskařů, kteří je produkovali. Jejich tisk i prodej byl po celou dobu existence žánru (tedy od 16., respektive 17. století až do konce století devatenáctého) podroben kontrole církevní a později světské cenzury, kterou ale vzhledem ke své povaze často obcházel. V dobách neklidu obyvatelstva se proto přímo nabízel k propagaci nekonformních názorů, jak tomu bylo v revolučním roce 1848. Typický kramářský autor, stejně jako jeho publikum, byli však spíše konzervativní. Proto můžeme sledovat opakování stejných námětů či celých textů jen s drobnými obměnami i v průběhu více než sta let. Velmi dlouho, prakticky až do konce 19. století, zůstávala poetika i tematika kramářských tisků a prezentovaná zbožnost nepřilíhla vzdálená od svých barokních kořenů.

Náměty tisků lze rozdělit na dva nestejně velké celky: náboženské a světské. Náboženských tisků jsou zhruba dvě třetiny (nepočítáme-li modlitby, pak by procento bylo ještě vyšší) a jejich nejpočetnějšími zástupci jsou poutní písně na mariánská poutní místa, případně k uctění katolických světců, v první řadě Jana Nepomuckého.

Světské písně, jak již bylo zmíněno, mohly mít zpravodajskou funkci (písně o katastrofách, válkách a dalších událostech domácích i zahraničních, včetně zpráv ze zámořských oblastí, morytáty...), nebo mohly sloužit k pobavení publika (různé úpravy lidových či umělých písní a poezie, árie ze zpěvoher, satira či kritika například módních excesů). Velmi často je ale těžké od sebe tyto funkce, včetně náboženského obsahu a moralit, skutečně oddělit. Náboženství a víra v lidovém pojetí byly nedílnou součástí každodenního života těch vrstev obyvatelstva, které byly publikem kramářské produkce, tedy (s určitými proměnami dle doby, o níž mluvíme) především městských a venkovských lidových vrstev a zvláště v devatenáctém století se měnily pomaleji, než se vyvíjelo hlediště vzdělanější části populace a samotné církve. Mluvíme hlavně o církvi katolické, přestože mezi tisky je zastoupena i produkce protestantských církví. Jde ale o zlo-

mek celkového objemu tisků.

Již jsme zmínili základní druhy textů – písně, prózu a modlitby. Písňový žánr byl nejoblíbenější nejen mezi publikem kramářských tisků, ale i mezi badateli, kteří se věnovali staré literatuře nebo lidové tvorbě.

Bylo mezi nimi i několik ředitelů Knihovny Národního muzea, kteří položili základy sbírky skutečně unikátního rozsahu. Prvním z nich byl Čeněk Zíbrt, dnes považovaný za jednoho ze zakladatelů české etnologie. Ten mimo jiné vydal poprvé paměti jednoho z nejznámějších pražských skladatelů a zpěváků kramářských písní v druhé polovině 19. století Františka Haise, jehož rukopis je uložen částečně v Knihovně Národního muzea a částečně v oddělení Národopisu NM. Jedná se o živý, velmi cenný a ojedinelé obsáhlý pramen pro poznání každodenního života v Praze 19. století.

„Není to obsah, rozumí se, tak vážný a důležitý, jako paměti souvěkých literátů, historiků, politiků českých,“ píše Zíbrt v úvodu ke své edici písničkářových pamětí.¹ „Ale přes to zajímavé líčení událostí v r. 1848, v době útisků pozdějších, líčení života v pražských rodinách měšťanských i dělnických od let třicátých věku XIX., líčení života na ulicích, v hostincích, v kostelích, v okolí Prahy – vše to, třeba prostince psáno, propleteno jest lidovými pořekadly, úslovími, vzpomínkami i na události veřejné, odjinud známé.“²

DALŠÍ INFORMACE O PROJEKTU:

BYDŽOVSKÁ, Iva. Pohádkové a zázračné motivy v kramářských písních. s. 24-30. In KUBÍČEK, Jaromír (red.). Sdružení knihoven České republiky. 2009. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2008. 127 s. ISBN 978-80-86249-50-6.

BYDŽOVSKÁ, Iva. Internetová databáze kramářských tisků. s. 139-146. In KRUŠINSKÝ, Rostislav (ed.). *Problematika historických a vzácných knižních fondů* 2008. Brno, Olomouc: Vědecká knihovna v Olomouci, Sdružení knihoven ČR, 2009. 294 s. ISBN 978-80-7053-283-6 a 978-80-86249-53-7.

BYDŽOVSKÁ, Iva. Mariánská poutní místa v kramářských tiscích. s. 44-50. In KUBÍČEK, Jaromír (ed.). *Sdružení knihoven České republiky. Rok 2010*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2010. 127 s. ISBN 978-80-86249-57-5.

BYDŽOVSKÁ, Iva. Mariánské poutní písně ze sbírek KNM. s. 107-118. In KRUŠINSKÝ, Rostislav (ed.). *Problematika historických a vzácných knižních fondů* 2007. Brno, Olomouc: Vědecká knihov-

na v Olomouci, Sdružení knihoven ČR, 2010. 294 s. ISBN 978-80-7053-285-0 a 978-80-86249-58-2.

STRAŠILOVÁ, Iva. Kramářské písně v Knihovně Národního muzea: Cíle a prostředky zpracování. s. 191-199. In KRUŠINSKÝ, Rostislav (ed.). *Problematika historických fondů Čech, Moravy a Slezska* 2006. Brno, Olomouc: Sdružení knihoven ČR, Vědecká knihovna v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-86249-42-1 (SDRUK). ISBN 978-80-7053-272-0 (VKOL).

Zdroj:

BYDŽOVSKÁ, Iva. *Špalíček - projekt digitální knihovny kramářských tisků KNM*.

Knihovna plus [online]. 2010, č. 2 [cit. 2013-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus102/bydzov.htm>>. ISSN 1801-5948. (mezititulky redakce)

PÍSNĚ KE SVATÉMU JANU NEPOMUCKÉMU (VÝBĚR)

Co lze nalézt v databázi například pro květnový svátek sv. Jana Nepomuckého? Když do vyhledávání zadáte Nepomucký –Námět, dostanete se na 67 tisků v češtině a němčině.

- Nábožná píseň ke svatému Janu Nepomuckému. 1856, Jindřichův Hradec, tisk A. J. Landfras
- čtyři různé varianty tisku Nábožná píseň ke svatému Janu Nepomuckému, 1. pol. 19. století, s.l., s.n.
- Nová píseň k sv. Jánů z Nepomuku, patronu českému, otci všech sirotek a vdov, k uctění jeho na světlo vydaná. 1798, Pardubice, s.n.
- Nábožná píseň k svatému Janu Nepomuckému, všem věrným ctitelům k horlivému zpívání vydaná. 1. pol. 19. století, Jihlava, s.n.
- Vroucná píseň ke cti svatého Jana Nepomuckého. 1845, Skalica, s.n.
- Nová píseň k svatému Janu Nepomuckému. Všem rouhačům na světlo vydaná. 1. pol. 19. století, Skalica, s.n.
- Nábožná píseň k svatému Janu Nepomuckému, všem věrným ctitelům jeho k horlivému zpívání vydaná. 1. pol. 19. století, s.l., s.n.
- Žalostné loučení, kterak se sirotek s svatým Janem loučí. Mezi 1789-1793, Praha, J. Rokos
- Sirotka žalostné loučení se svatým Janem Nepomuckým u jeho svatého hrobu v Praze. 3. čtvrtina 19. století Jindřichův Hradec; Landfras, Alois Josef a syn
- Ó milý svatý Jene, prosím tě ponížene, já k tobě přicházím. Mezi 1716-1733, Praha, J. Kamenický
- Písníčka žalostivá o divu a zázraku svatého Jana Nepomuckého, kterýž se stal v Praze s jednou sirou vdovou, každému pobožnému křesťanu ku příkladu vydaná. 1717, [Praha], F. Beringerová
- Horlivá prosba ke Kristu Pánu a svatým patronům českým za šťastné vítězství a vinšovaný pokoj v naší české zemi. Asi 1789, Kutná Hora, s.n.

1 ZÍBRT, Čeněk. Písníkář František Hais a jeho paměti : Příspěvek k dějinám české písně národní a znárodnělé. *Český lid*. 1908, 17, s. 214-224.

2 Výbor z Haisových pamětí vyšel knižně v roce 1985 přičiněním PhDr. Evy Ryšavé. HAIS, František. *Vzpomínky pražského písničkáře: 1818-1897*. RYŠAVÁ, Eva (ed.). Vydání první. Praha : Odeon, 1985. 470 s.

Písnička jako archivní dokument

Archiv výtvarného umění pořádá v Malé věži v Centru současného umění DOX (Poupětova 1, Praha 7 – Holešovice) již v pořadí pátou ze série výstav „Pohled do archivu“, kterými představuje svoje bohaté fondy. Výstava, která byla zahájena 11. dubna a potrvá do 9. června, se zaměřuje na drobné tisky populárních písniček.

V sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století se tištěné písničky objevují jenom zřídka, většinou jako relikty vyhasínajících kramářských písní, doba písničkových vydavatelství začíná až se vznikem a rozvojem šantánů, kabaretů, příležitostných scén a malých divadel, tingl-tanglů (podle slovníku cizích slov „zábavních podniků nižší úrovně“). Ediční řady, např. vydavatelství Josefa Švába-Malostranského nebo Josefa Zeffiho, dosahují stovky čísel. Drobné dvojlisty se nakonec usadí (kdoví proč?), na rozměrech 165 x 135 mm. Skoro vždy obsahují seznam vydaných, připravovaných, nejoblíbenějších skladeb, vydavatelské soubory tak lze poměrně spolehlivě zdokumentovat. Běžná jsou několikrát vydaní úspěšných písní.

Typickým příkladem lidového písničkáře a humoristy byl v 80. letech herec a dramatik Josef Šváb-Malostranský. Vymýšlel vtipné veršovánky, scénky a kuplety, působil v Malostranské besedě, přispíval do časopisů Švanda dudák, Kopřivy, Humor, Dobrá kopa aj. Psal a hrál pod různými jmény (Ben Akiba, Es Ese – známe se, Habaděj Plajštift ze Štálfedrů, Veselý Malostranák, Kuliferda z Humorů, J. Klobásek-Malostranský, Jeremiáš Koktánek, Josef Š. Mrkvička, Kryšpín Krampa, Florian Zástěrka, Pinkeles Tajtbaum ad.). V letech 1885-1916 byl členem Švandova divadla, po roce 1917 jedním z prvních filmových herců. Vydával kabaretní písně a scénky, časopis Český kabaret (později Švábův český kabaret), kde mimo jiné tiskl i písničky a scénky Červené sedmy.

Kabaretní písně se tak z Prahy rychle šíří na venkov, kde vznikají nová tvůrčí i vydavatelská střediska. V roce 1913 vystupuje v Rychnově nad Kněžnou pěvecké sdružení složené převážně ze žáků tamního gymnázia – příští Kocourkovští učitelé. Po první světové válce s úspěchem působí v kabaretu Červená sedma. Osobitý, chytrý a laskavý humor se líbí, známost Kocourů roste, koncertují doma i v zahraničí, nahrávají na gramofonové desky Ultraphon, účinkují v českých filmech, vydávají písničky.

Podle odhadu Václava Pletky a Vladimíra Karbusického (Kabaretní písničky, Státní hudební vydavatelství, Praha 1961) vyšlo od sedmdesátých let devatenáctého století do druhé světové války ve třech stovkách edic 25–30 tisíc titulů.

Když v roce 1902 vydal básník Stanislav Kostka Neumann první a zároveň poslední Leták pro zpěváky, chtěl založit základ edice, která měla „Sebrati pokud možno všechny pokusy o český chanson a český kuplet, pokud tyto nejsou psány jen pro úzký kruh některé literární nebo umělecké koterie a mají širší zajímavost – dodávati tak postupně uměleckou látku nejen soukromým zábavám a večírkům, nýbrž především a hlavně veřejným podnikům chantanovým.“

„Ze všech žánrů právě písnička,“ píše Pavel Rut, „je nejlépe disponovaná k tomu, aby dobové, generační, sociální a mnohé jiné touhy, iluze, nálady, zvyklosti, módy či stereotypy vstřebávala a vyjadřovala.“

Osm let po Neumannově pokusu vychází nákladem Nové Edice první Leták na oslavu padesátých narozenin poslance pana JUDr. Karla Kramáře. Vyjde sedm čísel, už v roce 1911 je vydávání „nezávislých satirických letáků“ zastaveno. Druhé Letáky (bude jich skoro stovka) začnou vycházet o šest let později. Autoři textů jsou známí (Viktor Dyk, Jiří Hausmann,

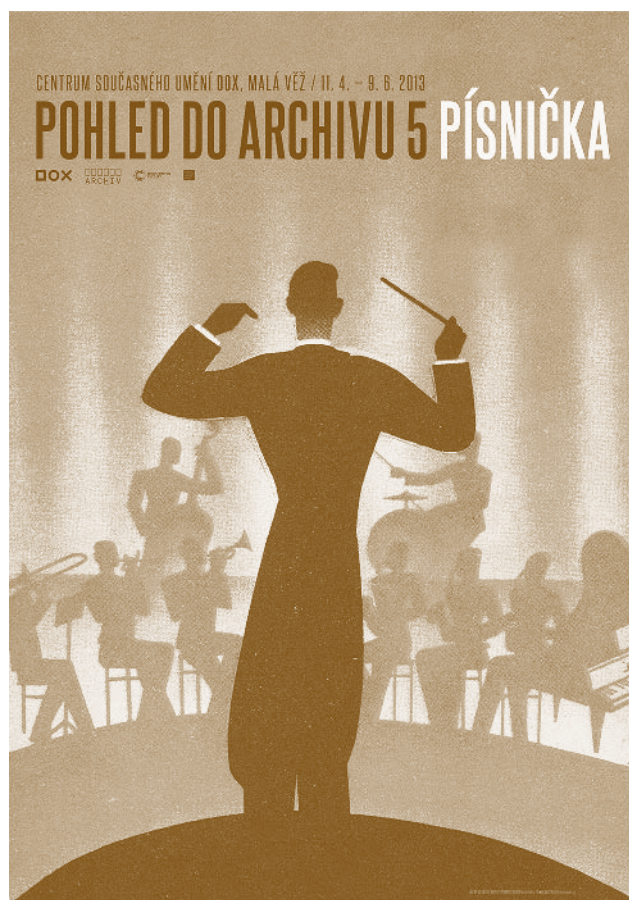
Zdeněk Kratochvíl, převážně Eduard Bass), ilustrátoři také (Vratislav Hugo Brunner maskovaný coby Jaroslav Studnička, Josef Lada, hlavně Zdeněk Kratochvíl).

S výtvarníky ostatních edic (Mojmír Urbánek, R. A. Dvorský, Ferry Kovařík, Josef Mangl, František Kudelík, Engelbert Hruby, Zdeněk Vlk, Michael Vodička, brněnský Jaroslav Stožický ad.) to je horší. Obálky jsou sice podstatnou složkou písniček, ale výtvarníci je mnohdy nepodepisovali. Určit (podle jména) nebo alespoň rozřadit (podle signatur) autory obálek jsme dokázali rozpoznat sotva ze třetiny. Celkem je v Archivu asi 2 000 písniček.

Některé tituly vycházely ve dvou velikostech, malé pro četbu a zpěv, velké pro klavír. Kolekci velkých písniček a not s obálkami Adolfa Hoffmeistera, Otakara Mrkvičky, Jiřího Rathouského, Ladislava Sutnara, Jindřicha Štyrského, Karla Teigehe, Toyen ad. na výstavu zapůjčil Tomáš Sanetrník.

Jiří Hůla

Výstavu Pohled do archivu 5 (písnička) věnujeme Přemyslu Rutovi. Přemysl Rut (1954) se písničkami zabývá – jako hudebník, zpěvák i teoretik – čtyři desetiletí. Pro Český rozhlas mj. natočil několik tematických cyklů: O písničkách (1994-1995, s Pavlem Klusákem), Přestávka (1988, s Janem Burianem), Stoletý zpěvník (1998-1999, s Pavlem Klusákem), Písničky malých divadel (2009, s herečkou Markétou Potužákovou). V roce 2008 s Markétou Potužákovou a přáteli založili volné společenství uvádějící repertoár „písničkářů, kteří už nemohou zpívat sami“. V brněnském nakladatelství Petrov vydal knihu Písničky / eseje se zpěvy (2001), v nakladatelství Vyšehrad Orchestrion v hlavě s podtitulem Česká písnička mezi poezií a divadlem (2010).

Hymnus Ave, maris stella

V minulém čísle Psalteria jsme otevřeli téma překladu hymnů a začali postním hymnem Audi benigne Creator. Musíme se hned na začátku omluvit paní Markétě Koronthályové – z jejího překladu naši nepozorností vypadla jedna sloka:

Ať se postí naše těla
tolik ve svém odříkání,
aby i mysl zůstala
prosta všeho pochybení.

Dostali jsme také dopis od sestry Marie M. Ondrášové, která připomněla další

verzi, tzv. „pracovní překlad breviáře“, na kterém se údajně podíleli bohoslovci. Pokud by někdo ze čtenářů mohl sdělit více, budeme za informaci vděční a uveřejníme.

S blížícím se měsícem květnem se v tomto čísle budeme věnovat mariánským hymnům. Kromě překladu Františka Sušila: Hymny církevní, 2. opravené a rozmožnené vydání z r. 1859 uvádíme překlad z knihy Alfreda Fuchse: Mariánské hymny z r. 1931, dále pak z Denní modlitby církve: hymny, které vydala Česká

liturgická komise v roce 1989 ve Vatikánu pro potřebu římskokatolické církve v Československu, překlad je převzat v Liturgia Horarum, 1985. Na závěr nejnovější překlad Markéty Koronthályové z Vexilla Regis z r. 2010 – kniha vychází právě v druhém upraveném vydání (viz dále v Psalteriu).

Protože se pro zpěv hymnu používají tři melodie, uvádíme postupně všechny (první pro ferie, druhá pro svátky a třetí pro slavnosti).

Připravila -jš-

František Sušil: Hymny církevní, 1859

Zdravas hvězdo strážná,
Matko Boží vážná,
Panno ustavičná
Nebes bráno sličná!

S Gabrielem s nebe
Pozdravujem Tebe;
Dej mír, uklid hněvy,
Proměň jméno Evy.

Zbav náš hříchův mraků,
Uděl slepým zraku,
Odvrať všechny strasti,
Vypros pravé slasti.

Ukaž že jsi matkou,
Prosbu za nás sladkou
Rač tam k tomu sláti,
Jenž chtěl Tvým se státi.

Panno přelíbezná,
Jenžto rovni nezná,
Sprost nás vin a bludů,
Dej žít vlídně, v cudu.

Duši chovej čistou,
Cestu spravuj jistou,
Bychom Christa zřeli,
Radost věčnou měli.

Sláva Bohu Otcí,
Synu stejné moci,
Ducha sláva rovná,
Třem čest jednoslovná.

Alfred Fuchs, Mariánské hymny, 1931

Zdravas, moře hvězdo,
Boží Matko slavná,
Panno ustavičná,
šťastná nebes bráno!

Přijímajíc „Ave“
se rtů Gabriele,
upevni nás v míru,
obrať jméno „Eva“!

A - ve, maris stella, De-i mater al-ma, atque semper
vir-go felix cæ-li porta. 2. Sumens illud «A-ve» Gabri-é-lis o-re, funda
nos in pa-cē mutans Evæ nomen. 3. Solve vincla re-is, profer lumen
cæcis, mala nostra pel-le, bona cuncta posce. 4. Monstra te es-se
matrem, sumant per te precem qui pro nobis natus tu-lit esse
tu-us. 5. Vir-go singu-láris, inter omnes mitis, nos culpis
so-lútos mites fac et ca-stos. 6. Vi-tam præsta puram, iter para
tu-um, ut vidéntes Iesum semper collætémur. 7. Sit laus De-o
Patri, summo Christo decus, Spirí-tu-i Sancto honor,
tribus unus. A-men.

Rozvaž pouta věžňů,
slepým světlo přines,
bědy naše zažeh,
vypros všechno dobré.

Ukaž, že jsi Matka:
Přijmi tebou prosby
ten, jenž pro nás zrozen,
tvým chtěl být Synem.

Panno jedinečná,
nade všechny mírná,
svobodné nás od vin,
mírné, čisté učiň.

Dej nám život čistý,
bezpečnou dej cestu,
Ježíše ať zříme,
těšíme se věčně.

Slávu Bohu Otcí,
nejvyššímu Kristu,
svatému též Duchu,
Třem buď jedna pocta.
Amen.

Denní modlitba církve: hymny, 1989

Zdrávas, hvězdo mořská,
Matko Boží štedrá,
ustavičná Panno,
šťastná nebes bráno.

Přijímajíc „Ave“
ze rtů Gabriele,
vrať nám pokoj pravý
měnič úděl Evy.

Rozvaž pouta vinným,
slepé vyved ze tmy,
odvrať od nás vše zlé,
vypros všechno dobré.

Vypros, Matko naše,
milost od Ježíše,
neboť on nám z nebe
byl dán skrze Tebe.

Panno nejvyšší svatá,
mírná, vlídná, tichá,
veď nás cestou ctností,
ať jsme tiší, čistí.

Uč nás, Panno čistá,
následovat Krista,
u něho ať s tebou
najdem radost věčnou

Markéta Koronthályová, Vexilla regis, 2004

Zdrávas, hvězdo mořská;
živila jsi Boha,
zůstala jsi Pannou,
šťastná nebe bráno.

Přijala jsi Ave
slovy Gabriele;
zachovej nás v míru,
ty měniš Evy viny.

Sbor Ichthys Litoměřice a kapela Nadosah

Příběh mlžné neděle

Kalné nedělní ráno v kopcích Středohoří, venku zima, lezavo, sníh. „Někdo klepe!“ Jos vyskakuje z postele, běží v ponožkách po schodech dolů otevřít. Za dveřmi nikdo. Vrací se zmaten, Jar mžourá z peřin. „Co je?“ „Zaspali jsme do kostela, máme na to 55 minut“. Litoměřice jsou od naší vesnice 5 km, tak to se dá stihnout, cesta je převážně s kopce. Na rozcestí u křížku nás dojíždí auto kamarádky ze vsi, máme vyhráno. Směje se naší příhodě a využívá příležitosti – jede do „svého“ kostela, nechceme jet s ní? Nabízí se možnost navštívit evangelikální sbor. „Nezvedáte ruce?“, ptá se ze mě opatrný katolík. „Ne, ne, hodně zpíváme, ale letniční nejsme a jazyky nemluvíme“, popichuje mě trochu škodolibě. Jos se jen culí: „Je to na tobě.“ „No tak jedem, když tak ještě stihneme v jedenáct latinskou.“

Vlídné přijetí ve sboru, dárek na uvítanou – bible gedeonka, CD a pišinger k odpolední kávě.

Nebudu blíže popisovat průběh nedělního shromáždění, je to důstojné setkání se slovem Božím a dobrou promluvou pastora. A opravdu se hodně zpívá. Při prvních taktech chválicí skupiny si vzpomenu na hudbu při návštěvě papeže Benedikta XVI. ve Staré Boleslavi, ale je to jen chvíle – než se ke klávesám a bicím přidá kytara a zvuková basovka a než se rozezpívá celé společenství (žádné šustění papírem a pády kancionálů pod židle, promítá se na plátno jako při karaoke). Chválíme Tebe Pána každý den, Ty jediný jsi Pán, Když jsem sám a nevím kudy kam, na závěr Buď mi blízko. Muzika šlape, ale nemám dojem, že bych byla na koncertě bigbitové kapely, hraje se i zpívá s úctou i zanícením. Všichni jsou dobří hudebníci, melodicky i rytmicky vše sedí. Napadá mě, že je to zdvořilá chvála Páně, za kterou se nemusí kapela ani sbor stydět. Doma si ještě pouštím CD, jedno ze tří, dojem je slabší, ale kdo slyšel, ví, o co jde. A tak si na závěr dovolím vlídně jako recenzent pochválit a jako účastník bohoslužebného setkání vyjádřit dík. A jako spoluorganizátor letošního Convivia, kde bude seminář liturgické kytary, slibuji, že do sboru pošlu pozvánku.

Na rozloučenou jsme si říkali s kamarádkou: „To ráno na dveře zaklepal Pán.“

Jarmila Štrogrová

Nadosah

je hudební chválicí skupina z Litoměřic pod vedením pastora Pavla Kalouse. CD čtrnácti písní nese nejen písně chval a uctívání, ale zabývá se i různými tématy lidských postojů (zrada, láska, vlažnost, vnitřní zápasy touhy ...). Kdo chcete nahlédnout do dílny autora v církvi zdomácnělé písně „Ježíš je má skála“ a mnohých dalších, nechte se zastavit a oslovit. Skupina preferuje původní českou tvorbu. CD vyšlo na sklonku roku 2010. A proč Nadosah? Protože Radka Štolcová (zpěv, klávesy), Pavel Kalous (zpěv, kytary), Marcela Trejbalová (zpěv, basová kytara) a Libor Truhlář (bicí) chtějí být nadosah Kristu a lidem, kdykoli je třeba.

Druhé albu skupiny NADOSAH s názvem „Perla“ je zrcadlem duší ke Kristu obrácených lidí, toužících po Jeho blízkosti. Na sklonku roku 2011 naše skupina přišla s dalším CD s názvem „Perla“ (14 písní). Skupina se zaměřuje na vlastní písňovou tvorbu, kde středobodem vyznání je osobní vztah s Ježíšem Kristem. Většina písní je součástí našeho sborového uctívání v nedělních shromážděních.

Třetí album naší chválicí skupiny Nadosah je čerstvou novinkou. Nejčastějším slovem textů je slovo „chvála“ a jeho synonyma. Vyjadřuje naši vděčnost Pánu za jeho dílo spásy, za jeho lásku a trpělivost s námi. Především pak, že nás pozval do osobního vztahu s Ním. Jemu patří každá ze čtrnácti písní. A jak už je zvykem, jedná se o původní české písně.

Převzato z www.ichthyslitomerice.cz

Rozvaž pouta vinným,
přines světlo slepým,
zlé od nás odvracej,
všechno dobré dopřej.

Ukaž, že jsi matkou,
ať skrz tebe slyší
prosby ten, jenž z tebe
pro nás je zrozený.

Panno jedinečná,
nade všechny vlídná,

nás zbavené viny
učiň též mírnými.

Dopřej život čistý,
od nástrah bezpečný,
ať Krista spatříme,
s ním se radujeme.

Chvála Bohu Otcí,
nejvyšší čest Kristu,
též Svatému Duchu,
jediné Trojici.

Liturgický prostor bez hudby?

Salve 2/2012 je věnováno liturgickému prostoru a k jeho čtení jsem se dostal se zpožděním: stačilo si prohlédnout schematické obrázky, které z klasického uspořádání kostela dělají sněmovní místnost s individuálními (vrzavými) židlemi místo lavic, a neměl jsem žádný důvod zařazovat toto číslo na nějakou výsadní pozici v přehrášli všeho, co mne zajímá: ale došlo na něj a byl to pro mne překvapivý a velmi pozitivní vzhled: úvod i klíčové články od B. Mohelníka, J. Kotase a Dom Samuela vytvářejí celkem vyvážený a hlavně hluboký vzhled do „života“ liturgie a jejích forem. Když pak Stefan Kraus z Kolumby začal svůj článek velmi „vlídně“ odkazem na specifický svět Cézannových obrazů, bylo jasné, že ani tady se nesetkáme s ideologickou interpretací odpovídající uveřejněným schémátům, která mě od počátku odpuzovala. Jeho text je sice nadmíru složitý a pro ty, kdo neznají postmoderní německou filosofii, asi těžko dešifrovatelný, ale rozhodně nenabízí jednoduché návody. Také článek pařížského kardinála Ving-Trois mluví o všem jen ne o přenositelných formách, podle kterých by se mělo postupovat po II. vatikánském koncilu. Oddech! jsem si – nebude to úplný trapas.

Blížil jsem se k jedné třetině a přišlo to – radikální přestavba kaple hradu Rothenfels, ve kterém již těsně po 1. světové válce Schwarz a Guardini vytvořili cosi „nového“. Autor zde přímo cituje Schwarze: „Cítili jsme, že naše práce zde něco zničila, protože nejprve jsme vytvořili prázdný prostor... Protože jsme chtěli vyzkoušet něco zcela nového, našli jsme odvahu odstranit to staré...“

Tato citace nás přímo vede ke klíčové otázce, která musí napadnout každého, kdo vnímá prostor kostela: proč vytvářejí architekti „prázdný prostor“, který se má zaplnovat teprve ex post, tím, co do něj člověk vnáší? Kde se vzala samozřejmost tohoto konceptualistického východiska? Ztratili snad architekti a teoretici prostoru soudnost, když svoji abstrakci a nástroj, se kterým pracují, zaměnili za skutečnost samu? A jaké pojetí skutečnosti vůbec umožňují zapomenout na to, že žijeme ve stvořeném světě a ne ve funkcionalisticky definovaných abstrakcích?

Paradoxní je, že zde v těsné blízkosti uvedené citace se nachází prakticky jediné místo, kde se píše také o hudbě. Na žádném schématu se samozřejmě s varhanami nepočítá – koneckonců písně z Taizé se přeci dají zpívat s kytarou kdekoli – stačí upravit židličky do kruhu...

„Novátoři“ se odkazují na instrukci o chrámové hudbě Tra le sollecitudini sv. Pia X., kde byla „zřetelně aktivní účast věřících“ na mši sv. To stačilo – k hudbě se pak už propagátoři této myšlenky nikdy

nevrátili. Analyzují funkci kostela (to je provedeno i v tomto článku) a na základě této analýzy navrhuji jeho funkcionalistické řešení. Netřeba říkat, že každá taková analýza se dříve nebo později ukáže jako neúplná, dílčí, jako nástroj, který mohl možná být přínosem k nové syntéze, ale selhává v sebepřecenění, v tom, že schéma považuje za „poznanou skutečnost“, která má být základem pro ideologické predikování budoucího.

Teprve na samém konci článku, poté, kdy se autor mohl „radovat“, že II. vatikánský koncil dal této představě „zeleň“, se autor vrací po mnoha desetiletích na hrad Rothenfels a je překvapen, co tam nachází. Sám píše: „... pro normální farnost, pro lidi, kteří se tu setkají, aby společně děkovali, tj. slavili bohoslužbu, to patrně vyžaduje příliš mnoho...“ (míněno aktivní účasti a sdílení). O tom, jak je nyní prostor vybaven, se nedozvíme, ale něco přeče: „...také kněz čte evangelium a z tohoto definovaného místa pak knihu odloží na starý historický oltář...“!

Autor pro svůj koncept zachránil alespoň ono „definované místo“ tak krásně abstraktně ukotvené – a historický oltář? Kde se v té vyprázdněné místnosti vzal? Jakou definovanou roli zde hraje? To už se nedozvíme. Dozvěděli jsme se ale dost: a mnoho z toho, co už víme. Corbusierovské prosklené dlouhé chodby plné světla, pravidelné a spočítané a vše to nadšení související s lepší a promyšlenější budoucností a pokrokem ... vytváří svět, ve kterém se nedá žít, svět, ve kterém chybí intimita jako prostor pro setkání nejen s druhými, ale také s nezaměnitelnými věcmi, předměty, artefakty.

Někteří blouznivci dodnes drží schéma „prázdného prostoru“ – částečně z důvodů ideologických, částečně proto, že si s věcmi světa nevědí rady. A tak se v Salve můžeme podívat na návrh proměny dobříšského kostela na multikulturní centrum a na funkcionalistický návrh klášter sester dominikánek v Suchdole – vše glorifikováno architektem Schmidtem. Na druhou stranu zde jako tečka zaznívá varovný hlas jiného architekta, Ladislava Lábusa. Ten používá skvělý obraz – ano, při práci s jistými typy staveb je vhodné se vyhnout samoučelným exhibicím a držet se jakési „redukční diety“. Ale to, s čím se dnes tak často setkáváme, je defekt, je to mentální anorexie. V mém slovníku jde právě o ono neporozumění vztahu ke stvořenému – neporozumění věci jako nositeli nezjednodušitelné role, neporozumění tomu, že se nelze beztestně odrážet od svého kulturního zázemí a tradice, od řádu, který se ustavuje velmi dlouho a pomalu. Konceptualismus nás nevede správně – není na nás, abychom diktovali,

jak má být dílo vnímáno, co je mi po tom, jaký záměr měl autor, když mi v daném prostoru není dobře. Řád tu byl stažen na plebejskou úroveň funkce, nemohu se už k němu vztahovat jako k něčemu, co sice vnímám, ale nemám k dispozici. Této architektuře chybí krok stranou, meta-pozice, metafyzika obecně.

Architektura prázdná vychází z naprosto mylného předpokladu, že jsme svobodní (a tedy nejlépe se můžeme aktivně podílet na slavení eucharistie), když nás nic k ničemu nenutí. Ale svoboda není vytvářena odstraněním všeho, co je možné označit jako „překážka, bariera“. Svoboda vzniká tím, že na sebe bereme odpovědnost a přijímáme řád věcí. Nestanu se svobodnějším, když si budu moci sednout místo do lavice na židli, naopak je třeba se ptát, jestli se tím něco neztratilo. Nestanu se svobodnějším, když jsem cíleně vyřazen z osově orientovaného prostoru. Moje aktivní účast na slavení eucharistie se nijak nezvýší, když si budu moci natáhnout nohy. Nestanu se svobodnějším, když „zmizí“ některé danosti, např. varhany, nestanu se svobodnějším, když je při provádění jakékoli skladby třeba znovu a znovu řešit, kam „mentálně“ umístit kůr, nástroje...

Funkcionalistickým ideálem je zpívající lid, a prostor kostela by měl být schopen takového uspořádání, ve kterém by každý z účastníků mše sv. mohl hrát na jakýkoli nástroj: to ale odporuje všem zkušenostem s provozováním hudby a zpěvu. „Jam session“ a spontánní zpěv mohou mít svoji roli právě proto, že stojí v opozici proti orchestru a sboru, a jejich kreativní účastníci jsou zpravidla ti, kdo umí ve sboru zpívat nebo hrát v organizovaném hudebním tělese.

Východiska architektury „začínající prázdnem“ jsou mylná, v prezentaci tohoto myšlení se setkáváme s podivnou kombinací kalvínského protestantismu (ideál strohosti) a v protikladu k tomu ničím neomezované spontaneity, která by měla tuto vnější prázdnotu naplnit. Nenaplní. Moderní haluzny až příliš často zejí prázdnotou. Navíc jsou zpravidla nefunkční akusticky – vzhledem k tomu, že rovné plochy vytvářejí echa, nepomůže jim často ani moderní technika zesilování a reprodukce nebo dodatečně a za protestu puristických architektů doplňované závěsy těžkých látek.

Ale vraťme se k Salve 2/2012: aktivisté nového (prázdného) prostoru v něm sice ještě mají dost místa k tomu, aby ukazovali „jak to má být“, ale pozorný čtenář musí konstatovat, že i tady „duch vane, kudy chce“, a do ideologických schémat se spoutat nedá.

Josef Štoger

Nad knížkou Teorie hudby ve středověku

Vydavatelství Refugium Velehrad Roma vydává řadu technicky jednoduše vypravených knih, mimo jiné v ediční řadě Studijní texty Centra Aletti. Nedávno (v roce 2012), a to jako 50. titul této ediční řady, vyšel překlad publikace *Teorie muzyki w sriednowieczu*, kterou napsal začátkem 70. let minulého století Jerzy Morawski. Titul českého vydání je v názvu této recenze. Když jsem jméno autora hledal na internetu, s překvapením jsem vygoogloval i ten titul na několika desítkách knihkupectví, které ji nabízely. Myslím, že mnoho čtenářů Psalteria při pohledu na něj zajasá, jaká úžasná publikace na ně čeká, aby ji s chutí a nadšením zhltili, a tak je na čase dát k dispozici několik dojmů, které už skutečně čtení u mne vyvolalo a může vyvolat i u jiných.

Kniha má 162 stránek formátu A5, na nichž je pět kapitol a před nimi na sedmi stránkách *Předmluva a Úvod*. Při čtení obsahu knihy nám na jeho konci spočine zrak ještě na položce *Ediční poznámka*, ale to je jen deset řádek poděkování. Než začneme popisovat jednotlivé kapitoly, musíme zdůraznit, že hlavním autorovým cílem publikace evi-

dentně bylo seznámit čtenáře s tím, co bylo ve středověku (a zčásti i před ním) k problematice hudby napsáno a zachovalo se až do našich dob. Za jakých okolností to bylo napsáno a aplikováno, do jaké míry to odpovídalo skutečnosti, jak to souvisí s tím, co bylo napsáno jinými autory a jak tomu máme dnes rozumět, to tam skoro není.

Ale ono je vše ještě složitější. Než se sdělení v českém vydání dostane do mysli čtenáře, přechází mnoha stupni předávání – z mysli autora do formulace a pak do zápisu autora, pak často přes fázi čtení, porozumění a zápisu kopisty (jednoho nebo i několika při postupném předávání) nebo dokonce dávnověkého překladatele, pak ke specialistovi dnešní doby a – v našem případě – k novodobému překladateli. Tento historický proces, připomínající tichou poštu, může vést k podobným „objevům“ jako ta tichá pošta. A přičteme k tomu to, že ta tichá pošta mohla trvat tak kolem tisíce let, během nichž se jazyk měnil a doprovodné poznatky (kontext) také a že pisatel (nejen originálu) si musel často sám vytvořit odbornou terminologii, anebo že ta, kterou měl k dispozici a bral jako v jeho prostředí běžnou (a tedy ji nedefinoval), byla dost odlišná nejen od té dnešní, ale i od té používané jinými autory resp. v jiných oblastech (geografických či odborných) a epochách.

Pokud knihu čteme ne jako akademičtí hudební historici, ale jako zánícení zájemci o duchovní hudbu, kterou chceme dělat i aktivně, musíme mít uvedenou vlastnost často na mysli, jinak si z knihy odneseme víc zmatků než informací a budeme hodně zklamáni. Vezměme to po kapitolách.¹

KAPITOLA 1 – OBECNÁ PROBLEMATIKA HUDEBNÍ TEORIE

je zaměřena na to, co vlastně bylo a je možno o hudbě vědeckými metodami abstrahovat a sdělit. O to se snažilo dost středověkých autorů a také autorů klasičského starověku, z nichž ti středověcí čerpali. Okruh autorů je tedy dost široký, a to jak časově (od Platóna přes církevní Otce po středověk druhého tisíciletí), tak geograficky (od Pyrenejského poloostrova před Kolín na Rýnem po egyptskou Alexandrii). Ti si všímají důležitosti hrubých racionálních aspektů hudby (její pozice v tradičních systémech věd) a systémům její vnitřní klasifikace a konečně

probírají problém, který je problémem i dnes: jak to, čeho si na hudbě cení ten, kdo ji má rád, dostatečně formulovat slovy tak, aby jim pokud možno stejně porozuměl ten, kdo je přijímá, a dále jak to zobecnit zodpovězením otázek na to, co je krása, étos, symbol, jak to vše souvisí s tím, čím hudba většinu lidí těší, a s tím, co je na ní exaktně formulovatelné. Pro toho, kdo chce proniknout do dávného chápání hudby (a to by měl i každý, kdo ji chce seriózně a zodpovědně provádět), přináší tato kapitola úplnou lavinu faktů o autorech a o jejich názorech, a stejně tak i podnětů k úvahám o možných (ale ne vždy realizovaných) pohledech a vztazích týkajících se vlastnosti hudby samotné i názorů dávných autorů na ni.

NOVÉ VYDÁNÍ VEXILLA REGIS

Vexilla Regis: výbor z latinské duchovní poezie

Výběr nejznámějších poetických textů, které vznikaly v církevním prostředí v rozmezí od 4. do 13. století.

Z latinského originálu přeložila Markéta Koronthálová

Latinské duchovní hymny a další texty patří k pokladnici evropské slovesné kultury. Vznikaly v církevním prostředí od pozdní antiky do vrcholného středověku a shrnují hutnou a poeticky vytříbenou formou základní prvky křesťanské věrouky. Dodnes jsou živé v různých formách liturgie, v eucharistické bohoslužbě, modlitbě breviáře a dalších příležitostech.

Autory těchto hymnů a dalších textů jsou nejvýznamnější církevní učitelé, od Ambrože Milánského přes Hrabana Maura a Bernarda z Clairvaux až po Tomáše Akvinského. Některé skladby (Stabat mater, Dies irae, Te Deum) se staly součástí hudební tradice a dočkaly se mnoha zhudebnění. Překlad Markéty Koronthálové, klasické filoložky a vyučující na Katolické teologické fakultě UK, se zaměřuje na věrné převedení obsahu, aby mohla v co největší míře zpřístupnit krásu starobylých skladeb dnešnímu čtenáři. Knihu doplňuje zasvěcený doslov.

Doporučená prodejní cena: 248 Kč
Školám, knihovnám a církevním organizacím sleva 20%.

Objednat můžete na adrese: distribuce@ivysehrad.cz nebo v e-shopu: www.ivysehrad.cz

VELEHRAD 2013

Oslavy svátku sv. Cyrila a Metoděje jsou letos ve znamení výročí 1150 let. Liturgii mše svaté 5. července se snažíme každoročně podpořit vhodnou hudbou. Tento rok spolupracujeme s Filharmonií B. Martinů ze Zlína. Pobízím všechny dobré zpěváky, aby se k nám připojili. Zvláště bych chtěl oslovit sboristy ze „Scholy Romany“, kteří tak úspěšně vystupovali při Národní pouti do Říma v roce 2010. Kapacita je omezená, a proto se prosím hlase na adrese velehrad@sdh.cz. Podmínkou pro všechny zpěváky z Čech je účast na jednodenním soustředění v červnu v Praze. Generální zkouška bude 4. července na Velehradě. Ráno 5. července probíhá zvuková zkouška pro televizi a následuje slavnostní mše svatá. Všem je k dispozici nocleh (vlastní spacák a karimatka) a strava. Program: František Macek – Mše k počtu svatých Cyrila a Metoděje pro sóla, sbor, varhany a orchestr; Antonín Dvořák – Hospodine, pomiluj ny! ze Sv. Ludmily a další skladby.

František Macek

¹ Z důvodu velkého rozsahu recenze jsme museli vypustit kapitoly o 2. – 5. kapitole knihy. Nezkrácenou podobu článku může čtenář najít ve webovém dodatku tohoto čísla na stránkách <http://zpravodaj.sdh.cz>

-red-

Je to lavina, která na jednu stranu ukáže čtenáři, jak bohatá je problematika, kterou běžné knihy o dějinách hudby zjednodušují až k nepoznání, ale na druhou stranu jej asi zahltní informacemi tak, že po jejím přečtení zapomene vše konkrétní, co si tam přečetl. A tedy doporučujeme potenciálnímu čtenáři, aby udělal dvě věci: předně, aby – pokud chce knížku číst – si ji opatřil na delší dobu a k té první kapitole se vracel, aby si oživil alespoň některé mezitím zapomenuté informace, a za druhé, aby si hned při prvním čtení zapisoval „nacionálie“ všech autorů, které tam jsou uvedeny² (a doporučuji totéž, když čtenář narazí i v dalších kapitolách na nějakého autora s nacionáliemi). Autoři sami, a je jich tam dost, jsou uváděni i dále v celé knize, ale bez nacionálií a bez odkazů na výskyt v první kapitole a čtenář pak může složitě pátrat např. o tom, zda autor žil např. ve 4. nebo 12. století. Je nesmírná škoda, že publikace nemá rejstřík citovaných autorů nebo i starých dokumentů.

Jako stručnou ilustraci náročnosti vyvstávající v této kapitole uvedme některé termíny klasifikace hudby. Mundus je latinsky svět, musica munda na automaticky znamená světovou nebo světskou hudbu, ale pro někoho (ne každého) ve středověku mohl ten mundus znamenat vše stvořené (nejen Vesmír nebo Zemi), a termín světová hudba někdo mohl interpretovat jako hudbu nebeskou (andělskou), jiný jako pohyby planet, jiný jako hudbu sfér (rozuměj hudbu nefyzickou, vnímanou jen kontemplací), jiný jako pomyslnou (nikdy neslyšenou ale předpokládanou) hudbu nazvanou také hudba sfér, ale přicházející z neznáma atd. Instrumentum je latinsky nástroj (nejen hudební), takže musica instrumentalis nemusí znamenat instrumentální hudbu, ale i hudbu zpívanou (na rozdíl od pohybů hvězd, hudby sfér, andělů, atd.), neboť v ní se to podstatné, totiž činnost lidského intelektu, vyjadřuje pomocí nástroje-krku, který je podobně hmotný jako třeba u sochaře nástroj-kladivo či při jiné činnosti nástroj-šroubovák nebo nástroj-koště. Latinský termín musica je odvozen od jména Musa, takže musica mohl kdokoli chápat jako cokoliv ovlivněné (vytvořené) některými z Mús, tedy poezii, divadlo, tanec, ba dokonce astronomii, ale i hudbu. Některé čtenáři asi znají šestero knih o hudbě od sv. Augustina, který se v nich zabývá časoměrnou rytmikou poezie a dokonce explicitně uvádí, že pětidobými stopami se nebude zabývat, protože to je věc volného rytmu – a při tom v jiných dílech (výkladech žalmů aj.) lépe než kdokoli jiný rozebírá význam melismat. Takže, mimo jiné, nelze překládat z latiny (a jiných starobylých jazyků) slovo od slova (či půlku slova od

půlky slova), ale je nutno sledovat definice (pokud jsou k dispozici), ale ty si zavádějí v dávných dobách jednotlivci sami.

SHRNUTÍ

Mám za sebou práci v několika výzkumných týmech, oponentních komisích a programových výborech mezinárodních konferencí a zkušenosti z nich mi napovídají, že v době přípravy knihy měl Morawski za sebou intenzivní přednáškovou činnost doprovázenou mnoha slajdy (projekčními blánami – v té době Powerpoint ještě nebyl) s konkrétními ilustracemi, byl žádán, aby své přednášky dal k dispozici (snad nejprve svým studentům) písemně, a to pokud možno „už včera“, v takovém časovém presu dal prostě k dispozici své poznámky, a ty někdo – dejme tomu jeho asistent – trochu upravil a nechal vydat.

Radu čtenáři, uvedenou na začátku této recenze, aby si poznamenával nacionálie dávných autorů, neodvolávám, avšak musím upozornit na další potíž. Od začátku první kapitoly až do strany 26 jsou životní data tam jmenovaných autorů uváděna a dokonce ještě doplněna dalšími údaji – jednotlivým autorům jsou věnovány i poznámky pod čarou. Avšak dále (až na dvě výjimky jen s daty narození a úmrtí) jako když utne, přesto že se setkáváme s dalšími devíti jmény, a pak najednou od strany 38 nacionálie nově jmenovaných autorů zase jsou, někde i těch po prvé uvedených mezi stránkami 27 a 37. Vypadá to, jako by ty zmíněné úseky psali různí lidé (Morawského asistenti?), moc se nedohadovali, zápisky dali dohromady a před vydáním několikrát přeházeli. Těžko říct, stále mě drží touha vidět v plodech autora publikace co nejvíce kladného, ale zodpovědnost vůči případným čtenářům mi nad klávesnicí počítáče svazuje prsty.

Domnívám se, že v myslí českého kůrovce vznikne po čtení Morawského knihy přání mít k dispozici publikaci o tom, co pro něho – jako soukromou osobu a jako kůrovce – dnes středověká hudba znamená, jaký byl její společenský a duchovní význam v její době a může být dnes, jak chápala krásu a liturgii a co z toho se dotýká dnes nás (ne totiž muzikologů ale kůrovců a věřících odsouzených ty kůrovce slyšet) atd., a to ne jako řemesnickou příručku (ve stylu nezpívejte tremolo, při doprovázení chorálu varhanami nepoužívejte zmenšený septakord a akordy harmonické moll, noty se seženou tam a tam...), nýbrž jako teologicky, historicky, esteticky a hudebně podloženou práci srozumitelnou i těm, kdo jsou vzděláni v teologii, historii, estetice a hudbě asi tak na stejné úrovni, jako např. běžný choralista. Je to výzva, avšak příspěvky v Psalteriu a diskuse členů SDH na Internetu ukázaly, že u nás jsme schopni něco takového dát dohromady.

Evžen Kindler

PLZEŇSKÝ VARHANNÍ FESTIVAL 2013

I tento rok připravuje obecně prospěšná společnost Ars Christiana Plzeňský varhanní festival. Posluchači se opět mohou těšit na varhanní koncerty, přednášku i výstavu o varhanách.

Šestý ročník Plzeňského varhanního festivalu otevře 29. dubna v 19.00 v plzeňské katedrále sv. Bartoloměje známá Toccata a fuga d-moll Johanna Sebastiana Bacha v podání jednoho z našich nejúspěšnějších varhaníků – **Aleše Bárty**.

Dále zazní Sonáta f-moll Felixe Mendelssohna-Bartholdyho, Chorální předehra „Herzlich tut mich verlangen“ a Preludium a fuga g-moll od Johannese Brahmsa, Preludium a fuga na téma B-A-C-H Ference Liszta a Toccata z Gotické suity Léona Boëllmanna.

Dalším interpretem bude Plzeňanům dobře známý interpret – **Adam Viktora**, který rozezná plzeňské katedrální varhany 13. května v 19 hodin.

Posluchači se mohou těšit na skladby Johanna Caspara Ferdinanda Fischera, Johanna Sebastiana Bacha, Roberta Schumanna, Felixe Mendelssohna-Bartholdyho a Bedřicha Antonína Wiedermanna.

Plzeňský varhanní festival 27. května v 19 hodin uzavře profesorka česko-budějovické konzervatoře **Miroslava Svobodová**, která zahraje jak na varhanní pozitiv v presbytáři (skladby Girolama Cavazzoniho, Girolama Frescobaldiho, Domenica Zipoliho, Johanna Pachelbela), tak na velké varhany (dvě chorální předehry Johanna Sebastiana Bacha a Sonátu č. 6 d-moll od Felixe Mendelssohna-Bartholdyho).

V pondělí 6. května v 19.00 bude možnost si varhany prohlédnout zblízka na kůru evangelického kostela v Němečcově ulici při přednášce prof. Jitky Chaloupkové.

Celý varhanní festival je doplněn zajímavou výstavou o varhanních nástrojích. Výstava bude umístěna v katedrále sv. Bartoloměje a bude možné si ji prohlédnout před začátkem nebo po skončení jednotlivých koncertů.

Šestý ročník Plzeňského varhanního festivalu (www.pvf.ic.cz) pořádá obecně prospěšná společnost Ars Christiana za podpory Magistrátu města Plzně.

Petr Blažek

² Později ukážeme, že ne každý autor tam uvedený je uveden i s nacionáliemi.

Z redakční pošty

Adresáti: odborníci v muzikologii, lingvistice a liturgii

Dokument ČBK o rytmické hudbě při liturgii

V Praze 23. března 2013

Vážení přátelé,

na základě přání ČBK začíná Sekce pro mládež ČBK pracovat na přípravě dokumentu o rytmické liturgické hudbě (rozumí se hudba s kytarou, klávesami). Jedná se o velice choulostivé téma, které je třeba velice moudře a vyváženě připsat, jak ukázaly připomínky a odezvy na první rešerši, kterou jste nám mnozí poskytli. Proto vás zvou ke spolupráci.

Pokud jste ochotní se do skupiny zapojit, prosím, ozvěte se do 20. dubna¹ 2013 Josefovi Čabanovi na adresu: caban@cirkev.cz, 220 181 753, 773 211 417. Josef Čaban ze sekretariátu Sekce pro mládež ČBK vám rád zodpoví další otázky. Pokud víte o dalších odbornících z oblasti muzikologie, lingvistiky a liturgie, kteří by se podle vás mohli účastnit práce skupiny, prosím, přepošlete jim tento email nebo nám na výše uvedený kontakt napište spojení.

Pokud nejste schopni se z časových důvodů práce zúčastnit, můžete nabídnout své síly do oponentní skupiny. Ozvěte se též na výše uvedený kontakt s upozorněním, do jaké skupiny se hlásíte.

Z pochopitelných důvodů si ponechávám právo někoho odůvodněně odmítnout.

Záměr:

Vydání krátkého dokumentu, který bude obsahovat text k porozumění liturgické hudbě, stručná pravidla pro výběr písní k liturgii, seznam rytmických písní s kytarou, které jsou vhodné a ČBK schválené pro užívání při liturgii (po stránce liturgické, jazykové, hudební); písně budou zřejmě rozděleny do skupin podle vhodnosti pro různé části mše; bude-li možné, měl by seznam obsahovat i seznam písní vhodných pro udílení svátostí a svátostin a adoraci; seznam bude vycházet z již vydaných zpěvníků.

Dokument podpoří výchovu mladých lidí při výběru písní, doporučí vhodné písně a zároveň tímto ČBK schválí používání moderních nástrojů (např. kytara...) při liturgii. Dokument

musí zohlednit novou tvorbu, a proto nemůže uvést výčet povolených písní bez otevřenosti k novým.

Bude pozitivní, když dokument najde uplatnění v každé farnosti, v kurzech animátorů, u vedoucích hudebních skupin mládeže a společenství.

Odůvodnění:

1. IGRM 48 a 74 a 87(písně), 393 (hudební formy, melodie, nástroje) vyžaduje zvlášť pro vstupní zpěv, průvod s dary a zpěv k přijímání schválení písní biskupskou konferencí.
2. Podpořit kvalitní tvorbu autorů současnosti.
3. Podpořit zájem mladých o kvalitu.

Nástin obsahu dokumentu:

- poznámky k porozumění liturgické hudbě
- stručná pravidla pro výběr písní k liturgii
- pokyny pro novou tvorbu
- seznam či alespoň výběr rytmických písní vhodných k liturgii

Dokument ukáže, že je třeba brát ohled na druh bohoslužby:

- běžná bohoslužba – zapojen lid, tedy i nerytmická hudba,
- bohoslužba s mládeží,
- bohoslužba s účastí dětí.

Předpokládaný harmonogram práce:

- úvodní setkání členů pracovní skupiny a schválení metody práce: květen/červen 2013
- individuální práce
- 3 denní pracovní setkání: červen – srpen 2013
- individuální práce
- 3 denní pracovní setkání: říjen-listopad 2013
- oponentura leden 2014
- 2 denní pracovní setkání – únor-březen 2014
- předložení ke schválení duben 2014

Finanční otázky:

Počítáme, že účastníci pracovní skupiny pracují zdarma, cestovné na zasedání a náklady spojené s pracovními pobyty budou hrazeny ČBK.

Milí přátelé,

věřím, že se podaří sestavit pracovní skupinu, která obohatí českou církev.

Žehná

P. Jenda Balík

LETNÍ ŠKOLA DUCHOVNÍ HUDBY CONVIVIAM

Ve dnech 10.-18. srpna 2013 se v klášteře ve Vyšším Brodě bude konat 10. ročník školy duchovní hudby Convivium. Convivium je určeno zájemcům o aktivní provozování duchovní hudby, zejména pokročilým amatérským a začínajícím profesionálním zpěvákům, sbormistrům a varhaníkům. Účastníci Convivia budou pracovat ve společné části a v dělených specializovaných třídách. Doprovodný program je přichystán také pro děti, takže se mohou účastnit i rodiny s dětmi. Cena kursu pro aktivního účastníku včetně ubytování a stravy je 4000-5000 podle typu ubytování. Pořadatelem je Společnost pro duchovní hudbu ve spolupráci s komunitou Cisterciáckého kláštera Vyšší Brod. Smyslem Convivia je rozšířit povědomí o podstatě a uplatnění duchovní hudby, nabýt zkušenosti s jejím prováděním v autentickém prostředí a zkušenosti s méně známým repertoárem duchovní hudby a v neposlední řadě setkání lidí se zájmem o aktivní provozování duchovní hudby.

Letos se nabízí opět výběr z několika seminářů pod vedením zkušených lektorů:

Marek Valášek – Sbormistrovská třída; Společně „velké“ ordinárium Ch. M. Widora

Stanislav Předota – Gregoriánský chorál; Palestrinovská polyfonie

František Macek jun. – Hudba v průběhu liturgického roku; Klenoty duchovní hudby

David di Fiore (USA) – Varhanní improvizace

Miroslav Pšenička – Varhany pro „začátečníky“

Tomáš Najbrt – Liturgická kytara

Veronika Hösllová - Hlasové poradenství

Více informací a přihlášku najdete na stránkách www.convivium.cz

¹ Pro čtenáře časopisu Psalterium byl termín přihlášek prodloužen s ohledem na datum vydání čísla. Kdo se však chce přihlásit, ať neotálí.

JiKu

Stalo se a stane

Milé čtenářky a milí čtenáři,

druhé číslo našeho dvouměsíčníku je tradičně bohaté na narozeniny; když píšete tuto rubriku, mohu nepřetržitě sledovat, jak všichni zrajeme a uzráváme.

Podle údajů, které nám nabízí členská databáze, do příštího vydání Zpravodaje zpíváme na dálku Živijó především těm s kulatými narozeninami, jimiž jsou podle abecedy a bez titulů, nicméně galantně: Eva Geyerová, Mirka Hosnedlová, Kateřina Tukkerová-Sechovská, Jan Beneš, Vít Jirásek, Antonín Lecián, Zdeněk Petrář, Tomáš Slavický, Pavel Verner a Karel Virgler. Kristových let pak nedosáhl nikdo.

Polokulatiny slaví Věra Bobáková, Jitka Grécová, Milada Hráská, Monika Šeráková, Václav Derner, Jozef Kazán, Vlastimil Kovář a Tomáš Vrba.

Nekulaté narozeniny pak oslavují kůrové sestry Hana Bártová, Helena Háková, Bronislava Halbrštátová, Jarmila Hansová, Hana Havelková, Marie Heylová, Zuzana Koudelková, Jana Maděrová, Zuzana Meierová, Monika Melcová (zdravíme na Slovensko!), Marie Nováková, Miroslava Rohelová (letos zvlášť zdravíme na Velehrad!), Jindřiška Slavíková, Hana Staňková, Monika Sukovská, Marie Uhlířová a Karla Zouharová.

Stejně jsou na tom kůrovci Petr Bajer, Jan Baťa, Jan Martin Bejček, Radek Doubava, Marek Franěk, Martin Horyna, Jan Hřeňo, Robert Hugo, Tomáš Charvát, Pavel Jiráček, Evžen Kindler, Vladimír Koronthály, Ivo Kraus, Vít Kubánek, Pavel Kudlásek, Jan Lorenc, Jan Marek, Václav

Michálek, Rudolf Myška, Václav Ondráček, Bohdan Ostroveršenko, Lukáš Peška, David Pilát, Karel R. Porkert, František Reichel, Ladislav Sovič, Jiří Stodola, Vít Šobán, Petr Vašata, Petr Vlasatý, Zdeněk Zahradník, Jan Zelenka a Jakub Zicha.

Narozeniny oslaví též příznivci duchovní hudby i naší SDH –otec kardinál Vlk, stejně jako otec biskup Posád.

Z dalších osobností ze druhého břehu života se pro život časný či věčný v následujícím období narodili: Antonín Dvořák (†1. 5. 1904), Alessandro Scarlatti (*2. 5. 1660), J. N. Škroup (†5. 5. 1892), Miroslav Venhoda (†7. 5. 1987), Gabriel Fauré (*12. 5. 1845), Claudio Monteverdi (*15. 5. 1567), Josef Hercl (†26. 5. 2005), J. B. Foerster (†29. 5. 1951), Bohuslav Reynek (*31. 5. 1892), Joseph Haydn (†31. 5. 1809), Robert Führer (*2. 6. 1807), Louis Vierne (†2. 6. 1937), H. L. Hassler (†8. 6. 1612), Orlando di Lasso (†14. 6. 1594), Maurice Duruflé (†16. 6. 1986), Igor Stravinský (*17. 6. 1882), J. V. A. Stamic (*19. 6. 1717), Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic (†21. 6. 1621), J. E. Eberlin (†21. 6. 1762) a G. Ph. Telemann (†25. 6. 1767).

Všem oslavenčům patří naše gratulace, vděk a modlitby za jejich přínos duchovní hudbě.

A máme stále prosbu o aktualizaci členské databáze: pokud v ní uvidíte někoho, kdo na nás již hledí z druhého břehu, sdělte nám to. Děkujeme.

Pavel Jirák

Nevhodné varhaníkové hrání

Hudba a text: Michal Válim
Korekce textu: V. Chytil

2. Copak ten varhaník na kůru dělá, varhany rachotí jako ta děla. Copak ten varhaník na kůru tropí, středem jsme Evropy a žádné tropy.
3. Je snad ten varhaník tak trochu hluchý, co musí vydržet dva moje uchy.

Copak ten varhaník na kůru tropí, středem jsme Evropy a žádné tropy.

4. Varhaniče český, netrap mou duši, sama si zazpívám to co se sluší. Slzičku vyliji k Panence Marii, ona mi rozumí a duši zahojí.

TRADIČNÍ SLAVNOST „AUDIENCE U CÍSAŘE KARLA I.“

V roce 200. výročí setkání tří panovníků, Jejich Veličenstev Františka I., císaře rakouského, krále českého a uherského, Alexandra I., cara vší Rusi, a pruského krále Bedřicha Viléma III. na zámku Brandýs nad Labem roku 1813.

Kromě celodenního programu ve městě a v areálu brandýského zámku (historické vojenské přehlídky, předvedení života ve vojenském táboře doby napoleonských válek, výstava „Historie a současnost napoleonského válčení“, přístupné expozice vojenské historie a císařské apartmány, projížďky koňmo a kočáry) také dvě mše svaté s duchovní hudbou:

Sobota 27. dubna 12.00

chrám Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Boleslavi

Audienční mše sv. u Palladia země české a relikvie blahoslaveného krále Karla I.

Mše G-Dur D 167 Franze Schuberta pro sóla, sbor, orchestr a varhany provede komorní orchestr Far Musica a Chrámový sbor Václav, dirigent František Macek, sbormistr Marie Nohynková

Neděle 28. dubna 8:30

kostel Obrácení sv. Pavla, Brandýs nad Labem

Slavnostní mše sv.

Missa Brevis Zdenka Lukáše provede Kris Kros Kvintet, sbormistr Jana Puterová

OTEVŘENÁ ZAHRADA

18. května, Libčice nad Vltavou, Evangelický kostel a farní zahrada Festival sborového zpěvu je jednodenní nesoutěžní přehlídka amatérských a poloprofesionálních pěveckých sborů z Prahy a Středočeského kraje, pořádaná ve spolupráci s pěveckým sborem Scandula a místní evangelickou farností. Každý ročník spojuje jiné téma: v r. 2013 proběhne 5. ročník, tentokrát usilující o to přiblížit návštěvníkům dějiny hudby. Začátek bude patřit všem, kdo si budou chtít zazpívat pod vedením našeho předního odborníka na gregoriánský chorál Jiřího Hodiny, pak přivítáme několik sborů, které se zaměřují na konkrétní hudební období a odpoledne završí provedení dvou skladeb současného skladatele Petra Wajsara.

Více informací na www.scandula.cz

Varhanní rendez-vous, aneb víkend s královským nástrojem v královském městě

Mimořádnou příležitost poslechnout si všechny slánské varhany během jediného víkendu přinese cyklus čtyř koncertů, který proběhne na třech různých místech ve Slaném o víkendu 1. – 2. června 2013.

Cyklus koncertů nazvaný Varhanní rendez-vous, aneb víkend s královským nástrojem v královském městě představí historické varhany v Královském městě Slaném, a to v děkanském kostele sv. Gottharda, v bývalé piaristické kapli Zasnoubení Panny Marie a v klášterním kostele Nejsvětější Trojice. Účinkovat budou liturgičtí varhaníci z volného sdru-

jejichž autorem je pravděpodobně loketský mistr Johann Georg Ignaz Schmidt. Jednotliví účinkující budou uvedeni intrádami pro trubku a varhany.

Druhý koncert proběhne v klášterním kostele Nejsvětější Trojice od 16 hodin a představí se zde Komorní soubor pražské Lorety Societas Musicalis ve složení Alena Maršíková Michálková (cembalo a varhanní pozitiv), Tereza Růžicková (soprán), Lucie Vocelová (zobcové flétny), Jana Hrbková (housle) a Jiří Protiva (příčná flétna). V klášterním kostele stojí za pozornost hlavní oltář, jehož součástí jsou varhany Antonína Reisse, z nichž se však do dnešních dob dochovalo nehrající torzo, a objekt loretánské chýše vprostřed kostelní lodi. Po koncertě bude možnost

nedělní liturgii v děkanském kostele sv. Gottharda, která začíná v 9 hodin.

Poslední koncert rozezní v neděli od 16 hodin opět prostory děkanského kostela sv. Gottharda a svou koncepcí částečně naváže na úvodní. Hlavním bodem programu bude vystoupení Lenky Harigelové se vzdušnicovými šalmajemi, již na varhany doprovodí Pavel Marek.

Cyklus koncertů Varhanní rendez-vous, aneb víkend s královským nástrojem v královském městě pořádají Varhaníci on-line ve spolupráci a s podporou Městského úřadu Královského města Slaný, Vlastivědného muzea ve Slaném, Kláštera bosých karmelitánů ve Slaném a Římskokatolické farnosti Slaný. Akce je současně připomínkou 10. výročí webu www.varhany.org, na němž také bude zveřejněn podrobný program. Na všechny koncerty je vstupné dobrovolné. Srdečně zveme!

Pavel Marek

Foto: Průhled od původních Reissovy varhan na loretánskou chýši ve slánském klášterním kostele

žení Varhaníci on-line (většinou se jedná o absolventy varhanických kurzů pořádaných Arcibiskupstvím pražským) a jejich hosté. Záštitu nad celým cyklem koncertů převzal kardinál Dominik Duka OP, arcibiskup pražský, a Ivo Rubík, starosta Královského města Slaného.

První koncert je koncipován jako přehlídka neprofesionálních liturgických varhaníků, která začne v sobotu v 10.30 v kapli Zasnoubení Panny Marie. Ta je součástí objektu bývalé piaristické koleje z druhé poloviny 17. století, která stojí přímo na náměstí a dnes zde sídlí Vlastivědné muzeum ve Slaném. Na kůru se nacházejí dvoumanuálové varhany z druhé poloviny 18. století,

zakoupení vyhlášených džemů vyráběných zdejšími karmelitány.

Nicméně jiné Reissovy varhany bude možné slyšet již v sobotu večer od 19 hodin, kdy začne hlavní koncert celé přehlídky. Jedná se o velký dvoumanuálový nástroj z roku 1783 v děkanském kostele sv. Gottharda, který představí profesionální varhaníci nejmladší generace, Aleš Nosek a Marie Zahradková, oba absolventi bakalářského studia na pražské AMU. Na programu bude barokní hudba převážně německých autorů.

Některé z účinkujících si budete moci poslechnout i během nedělního dopoledne, kdy doprovodí pravidelnou

PAMATUJ!

Více než 50 vokálních souborů zpívalo na náměstích v České republice písně Hatikva, Shema Yisrael a Kde domov můj, aby uctily památku více než 10 000 obětí hromadné vraždy, která se stala v koncentračním táboře Osvětim - Birkenau ve třech nocích v roce 1944. Více než 1 300 zpěváků se s velkým zájmem během několika týdnů naučilo zpívat v hebrejštině dvě stěžejní písně Izraele: Hatikva (Naděje – dříve zlidovělá píseň, dnes státní hymna Izraele) a Shema Jisrael (Slyš Izraeli – významná část každodenní modlitby), aby je 7. března, 2013 ve vysoké kvalitě prezentovali na šestadvaceti místech České republiky.

Vokální soubor Geshem zve všechny lidi dobré vůle k účasti na happeningu PAMATUJ! v březnu 2014, který bude sedmdesátým výročím této tragédie.

*Marek Šlechta
Marek.Slechta@seznam.cz*